

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2023

Varhaiskasvatus

Laura Kujanpää ja Iina Lemetyinen

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten harrastaminen

– Harrasteopas 5–6-vuotiaille lapsille ja heidän
perheilleen

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2023 | 72 sivua

Laura Kujanpää ja Iina Lemetyinen

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten harrastaminen

-Harrasteopas 5–6-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli lisätä perheiden tietoisuutta eri harrastusmahdollisuuksista lapsille sekä lisätä heidän osallisuutensa kokemuksia. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten harrastusmahdollisuuksien kehittäminen Itä-Turun alueella oli tärkeää, koska sen avulla voidaan tukea alueella asuvia lapsia jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Kehittämisellä vahvistettiin myös vanhempien tietoisuutta eri harrastuksista ja sen myötä heidän sosiaalista osallisuuttaan osaksi vapaa-ajan toimintaa. Kehittämistyön toimeksiantajana toimi Sateenkaari Koto ry ja Sä Osaat -hanke. Kehittämistyö toteutettiin alkukevään 2022 ja alkuvuoden 2023 välisenä aikana.

Teoreettinen viitekehys koostuu 5–6-vuotiaiden lasten liikunta- ja kulttuuriharrastamisen kuvauksesta ja erityisesti niiden merkityksestä lapsen hyvinvointiin sekä lasten mutta myös vanhempien osallisuuteen harrastustoiminnoissa. Kehittämismenetelminä käytettiin havainnointia lasten harrastetoiminnasta, haastattelua hankkeessa työskenteleville ja lomakehaastattelua pääasiassa lasten äideille.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi harrasteopas eri kieli- ja kulttuuritaustaisille perheille liikunta- ja kulttuuriharrastamiseen. Oppaan tarkoituksena oli antaa tietoa perheille eri harrastusmahdollisuuksista Itä-Turun alueella.

Asiasanat:

Osallisuus, varhaiskasvatus, monikulttuurisuus, kulttuuri, liikunta

Bachelor's | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

2023 | 72 of pages

Laura Kujanpää & Iina Lemetyinen

Activities of children from different linguistic and cultural backgrounds

- Hobby guide for 5–6-year-old children and their families

The aim of this thesis is to increase families' awareness of different hobby opportunities for children and increase their experiences of participation. Developing hobby opportunities for children from different cultural backgrounds in East Turku was important because it can support children who are living in the area and are at risk of being marginalized. The aim of this thesis we wanted also to strengthen parents' awareness of different hobbies and their social inclusion as part of leisure activities. Commissioning body was the Sateenkaari Koto ry. The development work was implemented in between early spring 2022 and early 2023.

Theoretical framework consists of a description of sports and cultural activities of 5–6-year-old children. Especially its meaning of child's well-being and the participation of children but also parents in hobby activities. The development methods were perception, an interview with the people who were working at the project and a form interview mainly for mothers.

The result of the thesis was a hobby guide for families from different language and cultural backgrounds for sports and cultural hobbies. It's supposed to give information for the families about different hobby options in their neighborhood.

Keywords:

Participation, early childhood education, multiculturalism, culture, physical training

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Kehittämistyön lähtökohdat	8
2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve	8
2.2 Toimintaympäristö ja toimeksiantajan kuvaus	10
2.3 Kehittämistehtävä ja tavoite	11
3 Lasten liikunta ja kulttuuriharrastaminen	13
3.1 Esiopetusikäisten 5–6-vuotiaiden lasten liikkuminen	13
3.2 Kulttuurin ja taidekasvatuksen merkitys lapsen hyvinvoinnille	15
3.3 Harrastustoiminnan ja liikunnan merkitys eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille	19
3.4 Lasten ja vanhempien osallisuus harrastetoiminnassa	23
4 Kehittämistyön toteutus	26
4.1 Kehittämistyön prosessi ja kehittämisen eteneminen	26
4.2 Kehittämismenetelmät ja kehittämistyön dokumentoinnin tulokset	35
4.3 Kehittämistyön tuotos	42
5 Kehittämistyön arviointi ja ammatillinen kasvu	46
5.1 Kehittämistyön tuotoksen arviointi	46
5.2 Kehittämistyön arviointi	51
5.3 Ammatillinen kasvu	53
Lähteet	58

Liitteet

Liite 1. Äideille esitetyt kysymykset Opetuskoti Mustikassa

Liite 2. Perhekoordinaattorille esitetyt kysymykset

Liite 3. Lapsille ja vanhemmille esitetyt kysymykset

Liite 4. Harrasteopas 5–6-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen

1 Johdanto

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten henkilöiden määrä Suomen väestössä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana. Vuoden 2021 lopussa Suomessa asui noin 460 000 vieraskielistä henkilöä, joiden kieli oli jokin muu kuin suomi tai ruotsi. (Tilastokeskus 2021.) Myös suomalainen varhaiskasvatus muuttuu jatkuvasti kulttuurisesti moninaisemmaksi eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden myötä.

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli vahvistaa Itä-Turun alueen lasten liikuntaan, taiteeseen sekä hyvinvointiin liittyviä harrastustoimintoja. Sen kautta tarkoituksena oli liittää myös vanhemmat osaksi vapaa-ajan toiminnan ympärillä olevaa vanhempainverkostoa ja vahvistaa heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa.

Kehittämistyön toimeksiantajana toimii Sateenkaari Koto ry, joka on voittoa tavoittelematon yhdistys. Sateenkaari Kodon missiona on monikulttuuriset sekä eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevat perheet.

Taustalla kehittämistyössä toimii myös Sateenkaari Kodon Sä Osaat -hanke, jonka päätavoitteena on osallisuuden toimintamallin luominen Itä-Turun alueelle. Sä Osaat -hankkeen avulla halutaan vahvistaa lähialueen liikuntaan, taiteeseen ja hyvinvointiin liittyviä harrastustoimintoja Itä-Turun alueella. Yhdistyksen tarkoituksena on tuoda monikulttuuristen vanhempien sosiaalista osallisuutta osaksi vapaa-ajantoiminnan ympärillä olevaa vanhempainverkostoa. (Sateenkaari Koto ry 2022.)

Kehittämistyössä ja sen raportoinnissa keskitymme varhaiskasvatusikäisten lasten liikunta- ja kulttuuriharrastamiseen. Keskitymme erityisesti niiden merkitykseen lapsen hyvinvoinnin kannalta sekä lasten mutta myös vanhempien osallisuudesta harrastustoiminnoissa.

Kehittämistyön tavoitteena oli lisätä perheiden tietoisuutta eri harrastusmahdollisuuksista sekä lisätä heidän osallisuutensa kokemuksia. Toimeksiantajan toiveesta kehitimme perheille harrasteoppaan lasten eri

harrastus- ja kulttuuripalveluista Itä-Turun alueella. Harrasteoppaan tarkoituksena oli, että lapset ja heidän perheensä saavat tietoa ja tukea siihen, mitä eri harrastuksiin tarvitaan mukaan ja miten harrastusmahdollisuuksien pariin voi löytää.

Kehittämisprosessin aikana saimme lisämateriaalia kehittämistyöhön haastattelemalla kuvataidekerhon yhteydessä lasten äitejä etukäteen laaditun kysymysrunгон avulla. Haastattelimme prosessin aikana myös toimeksiantajan edustajaa sekä hänen työpariaan. Kävimme tekemässä myös lomakehaastattelun kahdessa Turun päiväkodissa yhdessä 18 muun Turun ammattikorkeakoulun sosionomi opiskelijan kanssa. Haastattelu oli osana Sosionomi varhaiskasvattajana ja perheen tukena -opintojaksoa. Kävimme havainnoimassa myös Nappulaliigan järjestämää perhejalkapallo toimintaa Halisten koulun kentällä.

Tässä kehittämistyössä esittelemme ensimmäiseksi kehittämistyöhön liittyvän tietoperustan: varhaiskasvatusikäisten lasten liikunnan sekä siihen liittyvän harrastustoiminnan ja liikunnan merkityksen eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille. Lisäksi käsittelemme myös kulttuurin ja taidekasvatuksen merkitystä lapsen hyvinvoinnille ja lasten sekä vanhempien osallisuutta harrastustoiminnoissa.

Tietoperustan jälkeen kuvaamme kehittämistyön prosessia, käyttämiämme kehittämismenetelmiä sekä kehittämistyön etenemistä tarkemmin. Esittelemme myös tuotoksena syntyneen harrasteoppaan. Lopuksi tarkastelemme kehittämistyötämme arvioiden sitä ja reflektoiden omaa oppimistamme sekä ammatillista kasvua.

2 Kehittämistyön lähtökohdat

2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve

Kehittämistyön tarpeen taustalla on covid-19 pandemia, joka kosketti Itä-Turun alueen kaupunginosia voimakkaammin kuin muita Turun kaupunginosia. Covid-19 pandemia aiheutti Itä-Turun alueella lapsiperheköyhyyttä, jonka myötä alueelliset hyvinvointi- ja terveyserot kasvoivat entisestään kyseisellä alueella.

Kehittämistyön taustalla toimii Sateenkaari Koto ry:n Sä Osaat -hanke.

Hankkeen tarve on uuden tyyppiselle yhteistyölle ja mallille, joiden avulla pystytään monipuolisesti tukemaan perheitä. Alueen yhteisöllisyyttä vahvistaa osallisuuden tuomat kokemukset, joita perheet saavat erilaisista kulttuuri- ja harrastustoiminnoista. (Sateenkaari Koto ry 2022.)

Ymmärrykseen osallisuudesta vaikuttaa ajattelumalli, jonka kannalta asioita tarkastellaan. Ajattelumalli vaikuttaa siihen miten tiettyjä asioita hahmotetaan ja lähestytään, kuten lasten ja nuorten harrastuksia. Harrastamisen tarkastelu antaa hyvän esimerkin ajattelumallien merkityksestä, sillä harrastaminen ja vapaa-aika ovat merkittävä osa-alue lasten elämässä. Näkemykset harrastamisesta saattavat jäädä helposti yksipuolisiksi pohdittaessa sitä lasten osallisuuden näkökulmasta. Harrastaminen ja vapaa-ajanvietto ovat tärkeä osa lasten arjen rutiineja, joita yleensä aikuiset järjestävät lapsille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021, 10.)

Lapsen kehitykselle on tärkeää olla vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Harrastustoiminnan tuominen omalle asuinalueelle olisi tärkeää, jotta lapsi pääsee itse kulkemaan tutulla alueella harrastukseen. Edellytyksiä itsenäiselle selviämiselle sekä keskinäiselle sopeutumiselle edistetään vanhemmuutta tukemalla ja sillä ehkäistään myös ongelmien kasautumista. Lasten yhteisillä harrastusryhmillä on suuri merkitys itsetunnon kehityksen kannalta, sosiaalisten suhteiden luomisessa sekä syrjäytymisen ehkäisyssä. Lasten harrastuksien

myötä myös vanhemmat kiinnitetään osaksi yhteisöä. (Sateenkaari Koto ry 2022.)

Harrastaminen voi tuoda näkyviin lasten eriarvoisuuden toisellakin tavalla. Esimerkiksi pienituloisuus tai kulttuuritausta voivat olla monelle lapselle esteitä viettää sellaista vapaa-aikaa kuin haluaisi. Harrastamisen tulisi olla tasa-arvoista kaikille. Kaikille lapsille pitäisi luoda sellaisia mahdollisuuksia ja tapoja, joiden avulla harrastaminen ei jäisi keneltäkään lapselta toteutumatta minkään esteen vuoksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 11.)

Keskitymme tässä opinnäytetyössä pääasiassa 5–6-vuotiaiden lasten liikkumis- ja harrastusmahdollisuuksien kartoittamiseen sekä niiden kehittämiseen. Ihmisoikeussopimuksessa on määritelty kaikille yhtäläiset oikeudet ja erityisesti lasten oikeudet on turvattu erillisellä lasten oikeuksien sopimuksella. Jokainen lapsi tulisi ottaa asianmukaisesti huomioon lapsen perinteistä tai kulttuurista riippumatta. (Unicef 2023.)

Lasten olisi tärkeä myös itse ymmärtää omat oikeutensa siksi, että he tunnistaisivat mikäli heitä kohdellaan väärin. Lasten oikeuksien sopimuksessa puhutaan myös vahvasti lasten osallisuudesta. Jokaiselle lapsella on oikeus olla osana yhteisöä ja kokea tunnetta siihen kuulumisesta. Vahvistamalla lasten oikeutta osallisuuteen yhteiskunnassa, vahvistetaan samalla myös lasten sitoutumista siihen. (Unicef 2023.)

Sanna Marinin uudessa hallitusohjelmassa on yhtenä tavoitteena kansallinen lapsistrategia, joka julkaistiin 23.2.2021. Julkaistu lapsistrategia pohjautuu vuonna 2018 aloitettuun Lapsen aika 2040 -työhön. Tavoitteena on luoda lapsi- ja perhemyönteinen ja lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021, 7.) Lapsistrategian tavoitteiden toimenpiteissä tulee varmistaa lasten osallisuuden edistäminen ja uusien tapojen löytäminen, jotta lasten ja nuorten osallisuus yhteiskunnassa vahvistuisi. Lapsuus on ikävaiheena ainutlaatuinen, mutta lapsuuden ainutlaatuisuus ei kuitenkaan saisi johtaa lasten aliarvioimiseen tai heidän rajoittamiseensa ulos yhteiskunnallisesta keskustelusta vain iän perusteella. Lasten osallisuuden

tarkastelussa on lähtökohtana idea, joka perustuu lapsen autonomian kunnioittamiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021, 11.)

Erityistä tukea tarvitsevien tai muita heikommassa asemassa olevien lasten osallisuuden ja mielipiteiden huomioon ottaminen olisi tärkeää. Suomessa tulisi pyrkiä ennaltaehkäisemään kaikkia syrjinnän muotoja ja eriarvoisuutta, erityisesti etnisiin vähemmistöihin, eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin sekä pakolaislapsiin kohdistuvaa syrjintää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021, 11.)

Opetushallituksen luomassa varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että suunnitelmien tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä sekä oppimista.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja tukea lasten tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatuksessa opitut taidot ja tiedot vahvistavat lasten osallisuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2022, 14.)

Esiopetuksella on puolestaan suuri merkitys lasten kehityksen ja mahdollisten oppimisvaikeuksien varhaisella havaitsemisella ja samalla vaikeuksien ennalta ehkäisemisellä (Opetushallitus 2014, 12).

2.2 Toimintaympäristö ja toimeksiantajan kuvaus

Kehittämistyön ensimmäisenä toimintaympäristönä toimii Sateenkaari Koto ry:n Opetuskoti Mustikka Halinen. Se sijaitsee kerrostaloasunnossa Halisten kaupunginosassa keskellä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asukkaiden kerrostaloyhteisöä. Opetuskoti Mustikka on Sateenkaari Kodon monikulttuurinen kohtaamispaikka, joka järjestää monenlaista maksutonta toimintaa lapsille sekä aikuisille. (Sateenkaari Koto ry 2022.)

Kohdeorganisaatio on Sateenkaari Koto ry, joka on voittoa tavoittelematon yhdistys. Yhdistyksen toimintaan kuuluvat kotouttavaa työtä tukevat opetuskodit ja erilaiset hankkeet, joissa tuetaan esimerkiksi perheitä ja heidän kotoutumistaan Suomeen. Sateenkaari Koto ry:n yhtenä tavoitteena on tuoda esille naisten merkitys maahanmuuttajaperheiden sopeutumisessa. (Sateenkaari Koto ry 2022.)

Toisena toimintaympäristönä meillä toimi kaksi Sateenkaari Kodon päiväkotia Itä-Turun alueella. Teimme päiväkodeissa yhdessä 18 muun Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan kanssa lomakehaastattelun liittyen Sosionomi varhaiskasvattajana ja perheen tukena -opintojaksoon. Haastattelussa keräsimme tietoa niin lapsilta kuin heidän vanhemmiltaan lasten harrastustoiminnasta ja siitä, mitä lapsi haluaisi tehdä vapaa-ajallaan.

Viime vuosien aikana eri kieli- ja kulttuuritaustaisten määrä on lisääntynyt. Yleisimmiksi varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kotikieliksi raportoitiin venäjä (70 %), kurdin kielet (51 %), viro (48 %) ja arabia (46 %). Esiopetuksessa puolestaan suomen kielen jälkeen yleisimmiksi lasten kotikieliksi raportoitiin venäjä (46 %), ruotsi (32 %), arabia (30 %) ja kurdi (30 %). (Oikeusministeriö 2020.) Turussa eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia oli vuonna 2021 tilastoitu noin 23 % (Tilastokeskus 2022).

Kehittämistyötä aloitettaessa toimeksiantajanamme toimi Turun ammattikorkeakoulun HCT2.0-hanke. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa Terveyskampus Turku -verkoston toimintaa sekä kehittää terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan yhteistyötä eri yritysten sekä julkisen ja kolmannen sektorin kanssa. (Turun ammattikorkeakoulu 2021.) Toimeksiantajaksemme varmistui myöhemmin Sateenkaari Koto ry.

2.3 Kehittämistehtävä ja tavoite

Tämän kehittämistyön tehtävänä oli kehittää eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille ja heidän perheilleen harrasteopas eri harrastus- ja kulttuuripalveluista Itä-Turun alueella. Kehittämistyön tavoitteena oli myös lisätä perheiden tietoisuutta eri harrastusmahdollisuuksista sekä lisätä heidän osallisuutensa kokemuksia. Harrasteoppaan avulla lapset ja heidän perheensä saavat tietoa siitä, mitä lapset tarvitsevat harrastuksiin mukaan ja millä tavoin eri harrastusmahdollisuuksien pariin löytää. Toimeksiantajan puolelta tuli myös toive kuulla erityisesti vanhempien ajatuksia näihin liittyviin asioihin.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten liikunta- ja kulttuuriharrastus mahdollisuuksien kehittäminen Itä-Turun alueella on tärkeää, koska sen avulla voidaan tukea myös Itä-Turun alueella syrjäytymisvaarassa asuvia lapsia. Kehittämällä vahvistetaan myös vanhempien tietoisuutta eri harrastusmahdollisuuksista ja sen myötä he voivat osallistua ja tulla osaksi harrastustoimintaa yhdessä muiden vanhempien kanssa.

3 Lasten liikunta ja kulttuuriharrastaminen

3.1 Esiopetusikäisten 5–6-vuotiaiden lasten liikkuminen

Varhaiskasvatuksessa keskeinen tavoite on liikuntakasvatuksen lisääminen monipuolisesti sekä tavoitteellisesti. Varhaiskasvatuksessa henkilöstön tehtävänä on järjestää lapsille liikuntaan innostava ympäristö ja neuvoa, miten voidaan liikkua eri tavoin erilaisissa ympäristöissä. (Hujala 2016, 138–139.) Aikaisempiin tutkimuksiin perustuen on todettu, mikäli liikunta on lapsilähtöistä ja lapsen kehitystasolle sopivaa, on se omaehtoista eli lapsi voi itse valita mitä tekee (Reunamo 2016, 27–31). Lapsi nauttii liikunnasta eniten silloin, kun se on lapsilähtöistä ja lapsen kehitystasolle sopivaa (Harter 1999; Stodden ym. 2008, 290–306; Robinson ym. 2015, 589–596).

Fyysisen kehityksen ja kasvun kannalta on erittäin tärkeää, että lapsi liikkuu (Hujala 2016, 138–139). Jo ennen kouluiän saavuttamista fyysisellä aktiivisuudella on todettu olevan yhteys muun muassa lapsen kasvuun ja kehitykseen, oppimiseen sekä terveyttä edistävään kehonpainoon (WHO 2019, 28–35). Ihanteelliseen kasvu-ympäristöön kuuluvat muun muassa riittävä energian saanti, hygienia, riittävä liikunta sekä uni. Nämä edellä mainitut takaavat lapsen lihasten, jänteiden ja luiden vahvistumisen. (Hujala 2016, 138–139.)

Monet aiemmin tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet, että lasten fyysinen aktiivisuus on edellytys lapsen tasapainoiselle normaalille kasvulle ja kehitykselle (Koivula 2022, 133). Lapsen fyysisesti aktiivinen toiminta edesauttaa kehonkuvan myönteisessä rakentumisessa, joka on osa normaalia kehitystä. Fyysinen aktiivisuus vaikuttaa positiivisesti muistiin, tarkkaavaisuuteen sekä erilaisiin taitoihin. Näitä taitoja ovat muun muassa ongelmanratkaisu, tiedonkäsittely sekä toiminnanohjauskyky. (Koivula 2022, 134.) Lapsella fyysinen aktiivisuus näkyy kuormittavuudeltaan eri tasoisina leikkeinä ja touhuamisena sekä sisällä että ulkona (Koivula 2022, 133).

Varhaiskasvatuksessa 5–6-vuotiaiden lasten tavoitteisiin on asetettu eri ruumiinosien tahdonalainen liikuttaminen ja tunnistaminen. Lasten tulisi osata nimetä olkapää, lantio, reidet, polvet sekä kantapää. (Hujala 2016, 141.)

Yli neljävuotiaiden lasten liikunnan sisältöön kuuluvat muun muassa voimistelu ja lastentanssi, jossa liikutaan sekä ilman välineitä että välineiden kanssa. Liikuntaryhmään sisältyvät musiikki ja luova liikunta, laulu-, piiri-, sekä ilmaisuleikit. Liikunnan sisältöön kuuluvat lisäksi erilaiset pallonkäsittelyleikit- ja pelit, joissa harjoitellaan heittämistä, kiinniotta, kuljettamista, lyömistä, potkaisua sekä vierittämistä (Hujala 2016, 143.)

Liikunta voi olla myös luontoliikuntaa, jossa tehdään retkiä monimuotoisessa ympäristössä, esimerkiksi epätasaisessa maastossa. Epätasainen maasto kehittää lapsen tasapaino- ja koordinaatiokykyä. Monipuoliseen lasten liikuntaan kuuluu myös talviliikunta, jossa tavoitteena on, että lapsi oppii talviharrastuksia, esimerkiksi luistelemista ja hiihtämistä. (Hujala 2016, 143.)

Pienelle lapselle liikuntaympäristön merkitys on tärkeää ja sen tulisi vastata lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tarpeita.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on vastuu toimintaympäristön rakentamisesta sellaiseksi, ettei se estä lapsen motoristen perustaitojen, tasapainon eikä koordinaation kehitystä. (Hujala 2016, 149.)

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla liikuntaan ja harrastustoimintaan osallistuminen ehkäisee syrjäytymistä, luo sosiaalisia kontakteja sekä auttaa selviytymään kahden eri kulttuurin välissä (Sateenkaari Koto ry 2022).

Esimerkiksi liikunnalliset leikit ovat hyviä yhteisen tekemisen konteksteja, koska monet eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset ovat motorisilta taidoiltaan lähtökohtaisesti osaavia (Arvola 2021, 65).

Lapsen aivot tarvitsevat kehittyäkseen riittävän määrän dopamiinia. Mikäli lapsi ei saa riittävästi dopamiinia lapsi tuntee erilaisia oireita, jotka saattavat heikentää oppimisen mahdollisuuksia. Ensimmäinen oire on keskittymisen vaikeus, jolloin huomio kiinnittyy epäolennaiseen. Toisena oireena on oppimisen ilon puute ja kolmantena oireena on unen laadullinen heikentyminen.

Heikon unenlaadun vuoksi opitun asian tallentuminen aivojen muistikeskukseen heikentyy. Dopamiinin määrä nousee liikunnan aikana ja pysyy runsaana liikunnan jälkeenkin noin kaksi tuntia. (Huotilainen 2019, 82.)

Varhaiskasvatustalain mukaan lapsilla on varhaiskasvatuksessa oikeus saada suunniteltua, tavoitteellista sekä monipuolista kasvatusta liikuntaan liittyen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määräävät suunnittelemaan ja toteuttamaan varhaiskasvatusta, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. (Opetushallitus 2022, 14.)

3.2 Kulttuurin ja taidekasvatuksen merkitys lapsen hyvinvoinnille

Tutkimusten mukaan kulttuuri- ja harrastepalvelut lisäävät hyvinvointia, vähentävät sosiaalisia ongelmia sekä edistävät yhteiskunnan moniarvoisuutta. Lasten ja nuorten monipuolinen kulttuurin harrastaminen on yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin. Varhaiskasvattajien olisikin tärkeää miettiä, miten kulttuurin harrastamista voisi edistää varhaiskasvatuksessa. (Salasuo 2021, 46–47.)

Sosiaalipolitiikan tutkija Antti Karisto (1996) on havainnut tutkimuksissaan, että kulttuurin ja taiteen sosiaaliset vaikutukset ovat näkymätöntä sosiaalipolitiikkaa. Niiden avulla ihmiset voivat kasvattaa voimavarojaan sekä löytää uudenlaisia keinoja hyvinvointinsa edistämiseksi. Kariston mukaan kulttuuri voidaan kokea ikään kuin voimaa antavana prosessina siten, että ihminen pystyy löytämään hyvinvointia olemassa olevista resursseista. (Karisto 1996, 50–53.)

YK:n yleissopimuksessa lasten oikeuksissa todetaan, että lapsilla on oikeus vapaa-aikaan, ikänsä mukaisiin leikkeihin ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen, kuten kulttuuriin ja taiteisiin. Sopimuksessa todetaan myös, että lapsilla on oikeus osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taideharrastamiseen. Lapsia tulisi kannustaa saamaan yhtäläiset mahdollisuudet kulttuuri-, taide- ja vapaa-ajan toimintoihin. (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista 1989.)

Lastenkulttuurikeskukset ovat yksi niistä tahoista, jotka vastaavat lasten kulttuurisen sivistyksen kehittymisestä sekä lasten perusoikeuksista kulttuuriin ja taiteeseen (Helén 2016, s.3). Kulttuuriset perusoikeudet ovat yksi peruslähtökohta yhdenvertaisuuden vaatimukselle taiteen ja taidekasvatuksen palveluissa. Kulttuuripalvelut mahdollistavat sen, että jokainen voi vahvistaa omaa kulttuurista ja sosiaalista pääomaansa ja kykyä toimia omassa elämässä sekä yhteiskunnassa hyvinvointiaan kasvattaen. (Lehikoinen & Vanhanen 2017, 20.)

Lasten kulttuuripalveluiden tärkein tehtävä on tukea lasten omaa kulttuuria (Setälä ym. 2016, 4). Lasten oma kulttuuri liittyy lapsen kokemaan maailmaan sekä asioihin, joista lapset ottavat vaikutteita. Yksi tärkeimmistä lasten omaan kulttuuriin liittyvistä asioista on leikki, joka on lapselle tärkein toimintamuoto. Kulttuuri tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen muiden kanssa sekä kokemuksen yhteenkuuluvuuden tunteesta. (Setälä ym. 2016, 4, 7–9.)

Lastenkulttuurin toiminnan tulisi olla kaikkien lasten saavutettavissa olevaa riippumatta lapsen asuinpaikasta, kielestä, kulttuuritaustasta, syntyperästä, erityisen tuen tarpeesta tai perheen sosioekonomisesta asemasta. Palvelut tulisi viedä sinne, missä lapset ovat tai varmistaa, että lapset pääsevät palveluiden piiriin. (Setälä ym. 2016, 9, 27.) Kuntien tulisi järjestää lapsille kulttuuritoimintaa, joka edistäisi lasten hyvinvointia taiteen ja kulttuurin keinoin sekä tarjota mahdollisuuksia taide- ja kulttuurikasvatukseen (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019 § 3).

Kulttuuripalveluiden saavutettavuutta on jonkin verran tutkittu eri kieli- ja kulttuuritaustaisten näkökulmasta. Tutkimusten mukaan muun muassa käytännön haasteet, kuten, ajanpuute, aukioloajat, lapsiperheiden kieli, työ ja välimatkat on koettu esteeksi kulttuuripalveluiden käyttämiselle. Kulttuuripalveluiden korkea hinta koetaan myös eri kieli- ja kulttuuritaustaisissa perheissä yhdeksi esteeksi. Tiedon puute voi olla myös yleinen este osallistumiselle. Erityisesti vanhemmat kokevat, että he eivät saa riittävästi tietoa kulttuurikeskusten lapsille tarkoitettusta tarjonnasta. Suomen kielen osaamisen puute nähdään eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden yhtenä

ongelmakohtana kulttuuripalveluiden löytämisessä sekä niihin osallistumisessa. (Joronen 2009, 80–83.)

Taide on kulttuurin näkyvin muoto. Hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuuri edistää psyykkistä hyvinvointia. Kulttuurilla on positiivisia vaikutuksia muun muassa emootioihin, kognitioihin, tunteisiin ja järkeen. (Hyyppä 2013, 69.) Kulttuuri voi toimia myös yhtenä syrjäytymisen ennaltaehkäisevänä keinona.

Taidekokemusten on havaittu vaikuttavan lasten elämänlaatuun ja taideaineita harrastavat lapset voivat yleensä paremmin kuin niitä harrastamattomat.

Taideaineiden on lisäksi havaittu tukevan itsetuntoa sekä opettavan keskittymistä. (Opetusministeriö 2008, 16.) Kulttuurin avulla syntyy sosiaalisia verkostoja ja yhteisöjä, joissa on läsnä moniarvoisuus, oppiminen ja luovuus. (Koskinen ym. 2010, 213.)

Terveysten ja fyysisen toimintakyvyn ylläpitämisen ei pitäisi olla kuormittavaa lapselle. Leikin, luovan liikunnan ja tanssin kautta lapsi rakentaa terveyttä ja omaa hyvinvointiaan kokonaisvaltaisesti. Pienikin hetki taiteen ja kulttuurin parissa, esimerkiksi yhteinen tanssihetki voi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin positiivisesti. Hyvinvoinnin keskeisenä osana ovat kokemusmaailma sekä jaetut kokemukset, joiden kautta lapselle muodostuu oman arvomaailman perusta. (Ruokonen ym. 2009, 21.)

Kulttuurin merkitys mielenterveyden kannalta on myös huomioitava. Eri taiteenmuodot kehittävät ja vaikuttavat hieman eri tavalla lapsen hyvinvointiin. Musiikki kehittää luovuutta ja musiikin kuuntelu tai soittaminen lisää endorfiinien määrää elimistössä, ja luo sitä kautta mielihyvän tunnetta lapselle. (Aaltonen ym. 2013, 217–218.)

Puolestaan teatteri-ilmaisun avulla lapsi oppii ilmaisuharjoitusten ja näyttelemisen kautta kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan sekä yhteistyökykyään. Teatteri on myös hyvä keino opettaa lapsia ilmaisemaan itseään ryhmässä. Ilmaisutaito lisää lasten herkkyyttä aistia, eläytyä, kokea ja tuntea eri tilanteisiin. Näyttelemisen sekä eläytyminen erilaisten henkilöiden elämään kehittää lasten empatiakykyä. Teatteri on yhdessä tekemistä ja sitä

kautta lapset voivat luoda myös uusia ystävyyssuhteita. Valmiin näytelmän onnistuminen ja sen loppuun saattaminen tuovat lapselle tunnetta elämänhallinnasta ja luovat positiivisempaa minäkuvaa. (Aaltonen ym. 2013, 212–213.)

Kulttuurin ja taiteen toteuttaminen voi olla erilaista eri kulttuureissa, joka tulisi huomioida taidekasvatuksessa. Lähtökohtaisesti lasten olisi voitava maalata, muovailia, leikata, liimata ja piirtää joka päivä. Erityisen tärkeää se olisi niille lapsille, joiden kielitaito ei välttämättä ole samalla tasolla muiden lasten kanssa. Kuvataidekasvatuksen avulla lapsi voi tuntea olevansa tasavertainen muiden lasten kanssa, mikä samalla vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja luo itsevarmuutta. Lapsen kulttuuritaustan arvostaminen ja hyväksyminen ovat keskeinen osa lapsen tunne-elämän tasapainoiselle kehitykselle. Tunteiden kokonaisvaltainen kokeminen sekä erilaisten tunteiden ilmaiseminen taiteiden kautta voivat avata lapselle monipuolisemmat mahdollisuudet itseilmaisuuksiin, leikkiin sekä yhteisöllisyyden kokemiseen. (Ruokonen ym. 2009, 70.)

Varhaiskasvattajilla on myös tärkeä rooli siinä, millaisen kokemuksen lapsi saa kulttuurin parissa. On tärkeää suhtautua avoimesti, siihen mitä muut kulttuurit tarjoavat taide- ja kulttuurikasvatukselle varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvattajien on tärkeää olla tietoisia jokaisen tilanteen merkityksestä ja siitä, millä tavoin he käyttäytyvät lasta kohtaan. Varsinkin eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kulttuurillinen tukeminen on tärkeää. (Ruokonen ym. 2009, 67.)

Lapsen omaan kotikulttuuriin liittyen pienelläkin asialla voi olla suuri merkitys lapselle, esimerkiksi tutut laulut tai lelut voivat helpottaa lapsen sopeutumista. Kiinnostavat esineet sekä musiikki tuovat esille kulttuurien moninaisuuden ja sen, että varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulisi arvostaa jokaisen lapsen omaa kulttuuria. Lapsen maailmankuvan turvallista rakentumista ja lapsen hyvinvointia voivat auttaa laulujen, leikkien sekä juhla- tai ruokailutapojen jakaminen varhaiskasvatuksen ja kotien välillä. (Ruokonen ym. 2009, 67–68.)
Anna lapselle mahdollisuus tutkia ja kokeilla monia erilaisia asioita sekä viettää

aikaa lapsen omassa mielikuvitusmaailmassaan. Anna lapsen luomiselle aikaa ja kannusta lasta omaperäisiin ideoihin. (Ruokonen 2022, 41.)

3.3 Harrastustoiminnan ja liikunnan merkitys eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2016 laatiman lasten liikuntasuosituksen mukaan alle 8-vuotiaiden lasten tulisi liikkua päivän aikana vähintään kolme tuntia. Liikunnan tulisi muodostua kevyestä liikunnasta ja reippaasta ulkoilusta sekä erittäin vauhdikkaasta fyysisestä aktiivisuudesta. Osa liikunnasta tulisi toteuttaa varhaiskasvatuksessa ja osa kotona. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.) Varhaiskasvatuksessa yhtenä tavoitteena on toteuttaa muun muassa liikuntaan perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa. Tavoitteena mahdollistaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia, edistää lasten toimimista vertaisryhmissä sekä antaa kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet. (Varhaiskasvatuslaki 1.luku § 2a.)

Riittävä fyysinen aktiivisuus päivän aikana on edellytys lasten normaalille kasvulle ja kehitykselle. Aktiivisuus tukee lasten yleisiä oppimisen edellytyksiä sekä vaikuttaa suotuisasti muun muassa tiedollisiin prosesseihin, kuten tarkkaavaisuuteen, vireystilaan ja muistamiseen. Fyysinen aktiivisuus kehittää lasten motoriikkaa ja fyysistä toimintakykyä sekä ennaltaehkäisee elintamosairauksia. Fyysiset taidot kehittyvät, kun lapsi pääsee leikkimään yhdessä muiden lasten kanssa erilaisissa ympäristöissä sekä kaikkina vuodenaikoina. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

Liikkuminen edistää myös lasten oppimista ja tuo iloa sekä onnistumisen elämyksiä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016). Arvola, Liljeroth ja Reunamo (2023) ovat uusimmassa artikkelissaan todenneet, että eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset harrastavat voimakasta fyysistä aktiivisuutta 12,5 % enemmän. Kantasuomalaiset lapset taas harrastavat vain 10,6 % fyysistä aktiivisuutta päivän suositellusta liikunta aktiivisuudesta. Vaikka prosentuaalinen ero on pieni, harrastavat eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset 1,5 kertaa

enemmän suurta fyysistä rasitusta kantasuomalaisiin lapsiin verrattuna. (Arvola ym. 2023, 8.)

Liikkuminen yhdessä muiden lasten kanssa kehittää vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisia suhteita, edistää terveyttä sekä juurruttaa liikunnallista elämäntapaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016). Kykenemisen tunteella on myös merkitystä ja se on ollut useissa tutkimuksissa liikunnallista elämäntapaa ennustava tekijä (Karvonen ym. 2016, 71).

Liikuntaa voidaan hyödyntää myös lasten ryhmäytymisessä. Ryhmäytymistä syntyy, kun lapsilla on mahdollisuus harrastaa yhdessä eri pelejä ja leikkejä hyödyntäen. Harrastuksista lapsi saa monenlaisia kokemuksia, joita ei välttämättä kotona saa. Harrastusryhmien jäsenet ovat lapsen aktiivisuudelle suuri rikkaus. (Sääkslahti, 2018, 107.)

Ryhmän toimivuuden kannalta kaikkien lasten olisi noudatettava ryhmässä sovittuja sääntöjä. Liikunnallisissa hetkissä varsinkin lapsen eettismoraalinen kehitys vahvistuu sääntöjä noudattamalla. Lapsi oppii tiedostamaan mitä saa ja mitä ei saa tehdä, jotta hän voi olla mukana leikeissä ja peleissä. (Sääkslahti 2018, 107.) Liikunnallisissa myös häviämisen ja pettymyksen tunteet ovat normaaleja. Hyväksyvä ryhmä on tällöin tärkeä, että lapsi uskaltaa toimia ryhmässä ja kokeilla uusia asioita vaikka pelkäisi epäonnistumista. (Sääkslahti 2018, 105–106.)

Liikunnan avulla voidaan vahvistaa lapsen sosioemotionaalista kehitystä. Liikunnallisissa hetkissä lapsi oppii auttamaan, kuuntelemaan, odottamaan omaa vuoroaan, ottamaan kontaktia toisiin, tekemään yhteistyötä sekä sietämään häviämistä. Nämä asiat vaikuttavat vahvasti ryhmäytymisessä, joten voidaan todeta liikunnan olevan yksi hyvä ryhmäytymisen keino. (Sääkslahti 2018, 111.) Liikunnan tulisi tuottaa lapsille iloa ja naurua ja jotta ryhmäytymistä tapahtuisi olisi lapsen tärkeää saada tunne ilosta ja nauttimisesta (Neuvokas perhe 2022).

Liikunta ja harrastaminen edistävät lapsen positiivista mielenterveyttä ja vaikuttavat lapsen kognitiivisiin ja sosiaalisiin taitoihin sekä tunteisiin.

Kognitiivisista taidoista liikunnalla on eniten vaikutuksia keskittymiseen, tarkkaavaisuuteen sekä oppimiseen. (Gehris ym. 2014, 122–131; Griffiths ym. 2010, 30; Niederer ym. 2011; Palmer ym. 2013, 35-43.)

Liikunta vaikuttaa lapsen psyykkiseen hyvinvointiin, kuten tunteidensäätelykyvyn kehittämiseen (Gehris ym. 2014, 122.131; Griffiths ym. 2010, 30). Liikunnan myötä saadut onnistumisen kokemukset ja uusien taitojen oppiminen kohentavat lapsen itsetuntoa. Itsetunnon kohentuminen puolestaan edistää lasten kykyä oppia uusia taitoja. (Gehris ym. 2014, 122–131.)

Onnistumisen kokemukset vaikuttavat lapsen kokemukseen omasta kyvykkyydestään (Robinson 2010, 589–596).

Liikunta edesauttaa myös lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä (Gehris ym. 2014, 122–131; Griffiths ym. 2010, 30). Liikuntaa harrastavilla lapsilla on tutkittu olevan vähemmän vertaissuhde- ja käyttäytymisongelmia ja he ovat huomaavaisempia ja auttavaisempia, kuin lapset, jotka eivät harrasta liikuntaa (Griffiths ym. 2010, 30). Emotionaalisten vihjeiden tulkitseminen on yhdistetty moniin henkilökohtaisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin, esimerkiksi sosiaalisten taitojen parempaan kehittymiseen sekä kykyyn muodostaa positiivisempia vertaissuhteita (Uhs ym. 2014, 387–388). Hyvänlaatuiset vertaissuhteet tukevat lapsen kehitystä ja tuovat mukanaan sopeutumista edistäviä voimavaroja (Marjanen ym. 2013, 103).

Vertaissuhdekokemuksilla on vaikutusta myös siihen, millaisen käsityksen lapsi saa toisista ihmisistä (Salmivalli 2006, 42). Vaikka yksilön kiinnittymistä vertaisryhmään voidaan lisätä vertaisten tuen avulla, on lapsen omalla vuorovaikutuksella merkittävä rooli vertaisryhmään kiinnittymisessä tai sen ulkopuolelle jäämisessä (Linna ym. 2014, 71). Vertaissuhteiden tukeminen on tärkeää myös kiusaamisen ennaltaehkäisyssä (Opetushallitus 2022, 33).

Jäsenyys muiden lasten ryhmissä voi helpottaa lapsen sosiaalista ympäristöä ja lapsen käyttäytymistä muita lapsia kohtaan. Vertaissuhteet suojaavat lasta sopeutumisongelmilta ja vähentävät muiden riskitekijöiden vaikutusta lapsen hyvinvointiin. (Marjanen ym. 2013, 103.) Ennen kuin lapsi voi solmia

vertaissuhteita on hänen ensin löydettävä oma paikkansa ryhmässä. Lapsen asema vertaisryhmissä on monella tavalla merkityksellinen, koska se vaikuttaa vahvasti moniin eri vaiheisiin lapsen kehityksessä, esimerkiksi sosiaalisiin taitoihin. (Marjanen ym. 2013, 105–106.)

Liikunnan harrastaminen on nykylapsille yksi valinta muiden joukossa, jolloin vertaisryhmädynamiikan ymmärtäminen nousee erityisen tärkeään asemaan. Vertaissuhteilla voi olla liikuntaharrastusten kannalta useita merkityksiä. Vertaissuhteiden kautta lapset saavat sekä tietoa erilaisista harrastuksista että käyttäytymismalleja ja sen myötä sosiaalisen paineen toimia samaan tapaan kuin ympärillä olevat muut lapset. (Koski, ym. 2017, 44.)

Vertaissuhteet vaikuttavat myös siihen kenen seuraan lapsi hakeutuu harrastuksissa. Lapsi ei aina pääse yhteisymmärrykseen kaikkien kanssa, joten lapsi hakeutuu sellaisten lasten seuraan, joiden kanssa viihtyy. (Kyrönlampi 2011, 30–35; Marjanen ym. 2013, 39.) Kaverit voivat houkuttaa lapsen uuteen harrastukseen ja pitää mukana harrastuksessa. Samanaikaisesti taas harrastuksen ulkopuolella olevat kaverit voivat vetää pois harrastuksesta tai kanssaharrastajat työntävät pois harrastuksesta. Vanhemmilla on myös vaikutusta lapsen harrastuksiin, koska vanhemmat yleensä kustantavat lapsen harrastukset. Vanhemmat voivat olla omistautuneita lapsen harrastuksille, joko positiivisesti tai lasta kuluttavalla tavalla. (Berg 2015, 89–99.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on kehittänyt harrastamisen Suomen mallin, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Tarkoituksena on, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän jälkeen. Harrastamisen Suomen mallissa harrastustarjonta valitaan lasten ja nuorten toiveista ja toimintamalli suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä harrastuksia tuottavien tahojen, kuten koulujen ja harrastustoimijoiden kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2022.)

Turku on yhtenä kuntana mukana harrastamisen Suomen mallin hankkeessa ja toimintaa järjestetään turkulaisissa peruskouluissa ja päiväkodeissa suomen, ruotsin ja englannin kielillä. Harrastustoimintaa järjestetään yhteistyössä

seurojen, järjestöjen, yritysten sekä muiden toimijoiden kanssa lasten toiveet huomioon ottaen. Harrastamisen Turun mallin toimintaa järjestetään myös esimerkiksi Turun kirjastoissa, lastenkulttuurikeskuksissa, nuorten taide- ja toimintatalo Vimmassa, Seikkailupuistossa sekä Turun museoissa. Turun kaupunki haluaa edistää lasten harrastamista ja mielekästä vapaa-ajanviettoa ja kaikille lapsille halutaan taata mielekäs harrastus. (Turun kaupunki 2022.)

3.4 Lasten ja vanhempien osallisuus harrastetoiminnassa

Lasten osallisuuden huomioiminen osoittaa luottamusta lasta kohtaan. Toimijuuden myötä lapset voivat kehittää omaa osaamistaan sekä näyttää yhteisössä kyvykkyyttään. Lasten osallisuuteen on liitetty monia positiivisia merkityksiä. Lasten metakognitiivisia taitoja kasvattaa, kun lapset saavat pohtia muiden kanssa omia näkemyksiään, kokemuksiaan ja ideoita sekä myös ottaa osaa toiminnan toteutukseen. Sen myötä käsitys omasta itsestä selkiytyy, luottamus itseen kasvaa ja yhteiseen toimintaan tarvittavat kyvyt kehittyvät. (Hujala 2016, 53.)

Harrastustoiminnassa osallisuudella tarkoitetaan lapsen olemista osana ryhmää ja yhteisöä (Kangas 2018, 83). Fyysinen aktiivisuus integroi lapset yhteiseen toimintaan muiden lasten kanssa. Se voi olla tärkeä tapa auttaa varsinkin kielellisesti ja kulttuurisesti erilaisia lapsia heidän osallisuutensa luomisessa. (Arvola ym. 2023.)

Lapsi osallistuu ryhmän vuorovaikutukseen omasta lähtötasostaan riippumatta juuri sellaisena kuin on. Lapsen kohtaaminen lähtee aikuisen henkilökohtaisesta asenteesta, arvoista sekä näkemyksistä, jotka ovat tiedostamatta tai tiedostetusti ajatuksiemme perusta. Harrastetoiminnassa henkilöstö kuuntelee lasten toiveita, ajatuksia ja mielipiteitä sekä ajatuksia siitä mitä lapset toivovat toteutukselta. Tunne yhteenkuuluvuudesta on lapsille tärkeä ja sen vuoksi he hakeutuvat yhdessä tekemiseen, vaikka toiminnan suunnittelija on ajatellut tehtävän tai toiminnon yksin tehtäväksi. (Kangas 2018, 83.)

Osallisuuden pedagogiikkaa on kritisoitu sen perusteella, etteivät lapset ole kykeneviä vaikuttamaan omiin asioihinsa. Aikuiset pelkäävät lasten olevan liikaa äänessä ja siten vaikuttaen negatiivisesti aikuisten auktoriteettiasemaan. Lasten osallisuutta pidetään usein ylimääräisenä aikaa ja henkilöstön resursseja vievänä asiana, jota toteutetaan, mikäli toteuttamiselle jää resursseja. (Hujala 2016, 53.) Osallisuuden esteet voidaan jakaa viiteen eri ryhmään. Näitä ovat ammatilliseen osaamiseen liittyvät esteet, työhyvinvointiin liittyvät esteet, erityistarpeisiin liittyvät esteet, käytännön rutiineihin liittyvät esteet sekä suhdelukuihin liittyvät esteet. (Mäkitalo 2021, 91.)

Osallisuus toteutuu parhaiten silloin, kun ryhmän rakenne on huomioitu ja lasten kasvua yhteisölliseen toimintaan on tiedostaen tuettu (Mäkitalo 2021, 94). Tänä päivänä lasten osallisuus ei toteudu kaikissa heitä koskevissa päätöksenteoissa ja ongelmana onkin, ettei kaikkia lapsia kuulla. Osallisuuden osittainen toteutuminen voi johtaa ongelmien kasautumiseen ja sen myötä syrjään jäämiseen. (Valtioneuvosto 2021, 35.)

Osallisuutta voidaan tukea tarjoamalla vaikuttamisen mahdollisuuksia eli lisäämällä tiedonsaantia huomioiden eri tiedonsaantikanavat, koska kaikki eivät käytä samoja kanavia tiedon hankkimiseksi. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten vanhempien osallisuutta voidaan tukea kieliopintoja kehittämällä ja tukemalla integroitumista yhteiskuntaan. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvointiväestökeskus 2022.)

Perheiden osallisuus harrastetoimintaan edellyttää, että toimintaan osallistuakseen perheillä tulisi olla riittävästi tietoa aiheesta, tilanteesta sekä ympäristöstä, jossa he voisivat olla osallisia. Tiedon myötä harrastus tulee osanottajille ymmärrettäväksi ja merkitykselliseksi. Osanottajat voivat tehdä todesta otettavia ehdotuksia koskien harrastamista sekä osallistua neuvotteluun, päätöksentekoon ja toteutukseen. Vanhemmat tarvitsevat tukea ympäriltä olevilta ihmisiltä. Sateenkaarikodon periaatteiden mukaan oleellista on vanhempien välisen yhteistyön ja ymmärryksen vahvistaminen. (Sateenkaari Koto ry 2022.)

Jotta osallisuus voisi toteutua eri harrastusryhmissä, tulee arvioida toimintaympäristöä sekä suunnitella toimintaa lasten aktiivisuutta ja toiminnallisuutta tukevaksi huomioiden heidän kehitys- ja taitotasonsa. Lasta tulee kannustaa osallisuuteen ja pyrkiä tukemaan lapsen itsenäistä pohdintaa sekä omaa ongelmanratkaisukykyään. (Ranta 2021, 116–117.)

Osallisuus ei ole pelkästään mukanaoloa ja osallistumista valmiiksi järjestettyyn toimintaan. Osallisuuteen kuuluu niin lasten kuin aikuistenkin mahdollisuus vaikuttaa omaan ja yhteiseen toimintaan sekä yhdessäoloon. Yhteiseen toimintaan sekä yhdessäoloon osallistuminen edellyttää kuulluksi tulemistä ja muiden kuuntelemista. (Koivula 2022, 47.)

4 Kehittämistyön toteutus

4.1 Kehittämistyön prosessi ja kehittämisen eteneminen

Toteutimme tässä kehittämistyössä lineaarista mallia, jossa yksinkertaisimmillaan kehittämistoiminnan tehtäväkokonaisuudet voidaan määrittää kyseisen mallin avulla. Prosessi etenee lineaarisena mallina: tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen ja arviointi. Lineaarisuus ajatellaan loogisesti etenevänä, jossa tavoiteltavat lopputulokset ja asioiden etenemisjärjestys ovat mahdollisimman tarkasti ennakoitavissa. Lineaarisen ajattelun mukaan kehittämistoiminta on yhtenäinen kokonaisuus, jossa tehtävät suoritetaan loogisessa järjestyksessä. Voidaan ajatella, että toteutukseen liittyvät epävarmuustekijät ovat ennakoitavissa ja hallittavissa. Kehittämistyössä lähtökohdat ovat selkeät ja etukäteen tarkkaan rajatut. (Salonen ym. 2017, 52.)

Kehittämistyölle mietitään ensin tavoite, joka pohjautuu ideaan, tarpeeseen tai ulkoiseen paineeseen, jonka tarkoituksena on muuttaa toimintaympäristöä toteutuksen jälkeen. Tavoitteen asettamisessa pyritään yksinkertaisiin ja selkeisiin tavoitteisiin, jotka luovat pohjan kehittämistyölle. Tavoitteen määrittäminen on tärkeää, koska siihen perustuu koko kehittämistyön kulku. (Toikko & Rantanen 2009, 64.) Tässä vaiheessa on tärkeää muodostaa myös käsitys kehittämisen kohteesta. Aihealuetta tulee rajata riittävästi, mutta huomioida mahdolliset muutokset. (Salonen ym. 2017, 56.)

Kehittämistyön prosessi lähti liikkeelle aiheen valinnalla. Meillä ei ollut valmista aihetta tai yhteistyökumppania omista työelämän lähteistä. Päädyimme valitsemaan aiheemme opiskelijoille kootusta aihepankista, jotka ovat Turun ammattikorkeakoulun hankkimia aiheita. Valitsimme tämän aiheen, koska olemme suuntautuneet varhaiskasvatukseen ja halusimme aiheen, josta on hyötyä myös työelämässä. Ensimmäisen kerran tapasimme Sateenkaari Kodon toimeksiantajan edustajan etäyhteyden välityksellä helmikuussa 2022. Hän lupautui toimimaan yhteyshenkilönämme koko kehittämistyön ajan, koska hän

toimi Sä Osaat -hankkeen hankekoordinaattorina. Keskustelimme hankekoordinaattorin kanssa kehittämistyön tavoitteista sekä tulevasta toteutuksesta. Keskustelimme myös hankkeessa mukana olevista harrastus ja kulttuuripalveluista.

Tämän kehittämistyön tavoite perustui tarpeeseen ja ulkoiseen paineeseen. Covid-19 pandemia heikensi huomattavasti Itäisen Turun alueen asukkaiden hyvinvointia sekä nosti esille syrjäytymisvaarassa olevan väestön, erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset. Toimeksiantajamme mukaan tarve lasten liikuntaharrastuksille on olennainen, jotta syrjäytymiskierre saataisiin katkaistua.

Varsinainen kehittämisprosessi alkoi maaliskuussa 2022

toimeksiantosopimuksen allekirjoittamisella Perhetalo Heidekenillä.

Toimeksiantosopimuksen allekirjoituksen yhteydessä tapasimme myös tuolloin toimineen Sateenkaari Koto ry:n toiminnanjohtajan. Tavoitteiden asettamisen ja toimeksiantosopimuksen kirjoittamisen jälkeen varsinainen kehittämistoiminta alkoi kehittämissuunnitelman laadinnalla.

Suunnitteluvaiheessa selvitetään ketkä osallistuvat kehittämistyön toteutukseen.

Tässä vaiheessa voidaan tehdä suunnitelma, jossa kartoitetaan hankkeen ennakoitu lopputulos, joka on organisaation tavoitteiden kanssa samassa linjassa. (Toikko & Rantanen 2009, 64–65.) Suunnitteluvaiheessa tehdään myös taustaselvitystä perehtymällä kirjallisuuteen sekä siihen liittyvään tutkimustietoon (Salonen ym. 2017, 60). Suunnitelman tuotoksena syntyy tarkennettu suunnitelma, joka sisältää aikataulun ja viestintä- sekä projektisuunnitelman (Toikko & Rantanen 2009, 64–65).

Suunnitteluvaihe alkoi koulussa Opinnäytetyön suunnittelu -opintojaksolla, jolloin teimme kehittämistyön rungosta ajatuskartan maaliskuussa 2022.

Esittelimme ajatuskartan myös hankekoordinaattorille toimeksiantosopimuksen allekirjoituksen yhteydessä maaliskuussa 2022. Keskustelimme toimeksiantajan edustajan kanssa allekirjoitustilaisuudessa kehittämistyön prosessiin osallistuvista toimijoista. Kehittämistyön alusta alkaen selvisi, ettei kehittämisen

prosessiin osallistu muita kuin hankekoordinaattori ja perhekoordinaattori, koska he toimivat Sä Osaat -hankkeen päätoimijoina.

Maaliskuussa 2022 rajasimme aihetta yhdessä toimeksiantajan kanssa. Päädyimme rajaamaan aiheen varhaiskasvatusikäisiin 5–6-vuotiaisiin lapsiin, koska suuntaudumme opinnoissamme varhaiskasvatukseen. Maaliskuun aikana keskustelimme kehittämismenetelmistä etäyhteyden välityksellä toimeksiantajan edustajan kanssa.

Valitsimme kehittämismenetelmiksi haastattelun sekä havainnoinnin. Myöhemmin yhdeksi kehittämisen menetelmäksi valikoitui vielä strukturoitu haastattelu. Sateenkaari Koto ry:n hankekoordinaattorin mukaan haastattelu ja havainnointi sopivat tähän kehittämistyöhön, koska haastattelimme lapsia sekä vanhempia joiden suomen kielen osaaminen voi olla haasteellista. Kehittämismenetelmien valitsemisen jälkeen aloimme tutustumaan aiheen kirjallisuuteen tietoperustaa varten.

Kehittämistyön neljäs vaihe on toteutusvaihe, joka alkaa kun suunnitelma on valmis ja hyväksytty. Toteutusvaiheessa edetään suunnitelman mukaisesti, jossa suunnitelmat tarkentuvat usein vasta toteutuksen edetessä. Tässä vaiheessa dokumentoinnin ja muistiinpanojen tekeminen on tärkeää kuten myös aktiivinen viestintä kehittämistyöhön osallistujien kesken. (Salonen ym. 2017, 62.)

Kehittämisprosessi eteni suunnitteluvaiheen jälkeen toteutusvaiheeseen. Huhtitoukokuun taitteessa 2022 aloitimme tietoperustan kirjoittamisen. Tietoperustaan valitsimme käsiteltäviksi osa-alueiksi maahanmuuton Itä-Turun alueella, monikulttuuristen lasten liikunnan sekä selkosuomen. Totesimme suunnitteluvaiheen alussa, että edellä mainitut aihealueet ovat liian laajoja käsiteltäviksi, joten päätimme ottaa yksityiskohtaisemman näkökulman tietoperustaan. Yksityiskohtaisemman näkökulman ansioista pääsimme paremmin kiinni olennaiseen asiaan, pystyimme kuitenkin käsittelemään laajempia aiheita, kuten selkosuomen kieltä harrasteoppaassa.

Valitsimme lopullisiksi otsikoiksi Esiopetusikäisten 5-6-vuotiaiden lasten liikunnan, Kulttuuri- ja taidekasvatuksen merkityksen lasten hyvinvoinnille, Harrastustoiminnan ja liikunnan merkityksen eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille sekä Lasten ja vanhempien osallisuuden harrastetoiminnassa.

Päädyimme näihin teoreettisiin aiheisiin, koska niihin sisältyvät koko kehittämistyön avainsanat ja aiheet ovat ajankohtaisia. Löysimme teoreettista tietoa kirjoista sekä internetistä. Pyysimme lähdevinkkejä sekä ajankohtaisia tutkimusartikkeleita Sateenkaari Koto ry:n hankekoordinaattorilta. Hyödynsimme tietoperustan kirjoittamisessa hankekoordinaattorin väitöskirjaa vuodelta 2021 sekä keväällä 2023 valmistuvaa englanninkielistä tutkimusartikkelia. Tietoperustan kirjoittamisen jälkeen siirryimme kirjoittamaan kehittämistyössä käytetyistä tiedonkeruumenetelmistä sekä kehittämistyön prosessista.

Yhteydenpito toimeksiantajan edustajan kanssa jatkui puhelimitse ja sähköpostitse koko kevään ja kesän 2022 ajan. Kävimme toimeksiantajan edustajan kanssa keskusteluita prosessin etenemisestä ja saimme vastauksia askarruttaviin kysymyksiin. Kesäkuussa 2022 aloitimme tavoitteellisen tiedonkeruun valittuja kehittämismenetelmiä hyödyntäen.

Kävimme havainnoimassa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten toimintaa Sateenkaari Kodon ylläpitämässä Opetuskoti Mustikan kuvataidekerhossa. Opetuskoti Mustikka järjestää maksutonta toimintaa lapsille ja naisille. Tarkoituksena on antaa tukea arkeen ja hyvinvointiin. Tavoitteenamme oli kerätä tietoa lasten käyttäytymisestä ja heidän keskinäisestä toiminnastaan. Havainnointikerran tarkoituksena oli nähdä Opetuskoti Mustikan toimintaympäristö sekä millainen Opetuskodin kuvataidekerho on. Harrastustoimintaan liittyen haastattelimme myös lasten äitejä (liite1). Heidän haastattelunsa tavoitteena oli kerätä tietoa Itä-Turun alueen harrastusmahdollisuuksista sekä mitä äidit toivoisivat lastensa harrastuksista.

Tapasimme Opetuskoti Mustikassa myös hankekoordinaattorin sekä perhekoordinaattorin jotka työskentelevät yhdessä koko Sä Osaat -hankkeen

ajan. Keskustelimme kehittämistyön etenemisestä hankekoordinaattorin kanssa ja perhekoordinaattori esitteli meille Opetuskoti Mustikan toimintaa.

Toinen havainnointikerta toteutettiin loppukesästä 2022, kun kävimme havainnoimassa Sateenkaari Koto ry:n järjestämää perhejalkapalloa. Samalla haastattelimme perhekoordinaattoria perhejalkapallon toimintaan liittyen. Perhejalkapallossa tavoitteenamme oli kerätä sanatonta tietoa lasten ja perheiden käyttäytymisestä sekä toiminnasta perhejalkapallon aikana. Hyödynsimme myöhemmin kuvataidekerhosta sekä perhejalkapallosta saatua havaintomateriaalia harrasteoppaan teossa.

Aloitimme toukokuussa 2022 ideoimaan kehittämistyön tuotosta. Tuotos kertoo kehittämistyössä saaduista hyödyistä ja toiminnan muutoksista kehitettävässä kohteessa. Innovaatiomääritelmän mukaisesti tuotoksen tulisi tuottaa aina lisäarvoa työyhteisölle. Materiaalinen tuotos voi olla esimerkiksi opas tai perehdytyskansio. Se voi olla myös immateriaalista, esimerkiksi työyhteisön osaamistason nostamista tai työhyvinvoinnin edistämistä. (Salonen ym. 2017, 63.)

Toimeksiantajan edustaja ehdotti ensin harrasteoppaan tekemistä videon muodossa. Videon tarkoituksena olisi ollut kertoa perheille Itä-Turun alueen harrastusmahdollisuuksista. Päädyimme kuitenkin paperiseen harrasteoppaaseen, koska koimme videon tekemisen haastavaksi aikataulujen ja välimatkojen vuoksi. Videointiin ei ollut myöskään vaadittavia laitteita. Pohdimme myös, että kaikkien perheiden osallistaminen ei välttämättä toteutuisi videomuotoisessa harrasteoppaassa. Kaikilla perheillä ei myöskään välttämättä ole vaadittavia internet-yhteyksiä.

Keskustelimme Sateenkaari Kodon toimeksiantajan edustajan kanssa video ideasta ja päädyimme yhdessä tulokseen, että paperinen harrasteopas olisi käytännöllisin vaihtoehto. Hankekoordinaattori kertoi myös, että Sä Osaat -hankkeen sisällä oli toivottu, että vanhemmat saisivat konkreettista tietoa lasten harrastusmahdollisuuksista hankkeen loputtua.

Syys- ja marraskuun 2022 välisenä aikana aloimme suunnittelemaan ja keräämään harrasteoppaaseen tarvittavia tietoja. Pyysimme Sateenkaari Kodon hankekoordinaattorilta sekä perhekoordinaattorilta tiedot harrasteoppaaseen tulevista lasten liikunta- ja kulttuuriharrastuksista. Saimme myös yhteystiedot vanhempien mahdollisia lisäkysymyksiä varten sekä kellonajat mihin aikaan harrastus on. Sateenkaari Kodon tarjoamiin harrastuksiin ei ole yleensä ilmoittautumista, joten mainitsimme erikseen ne harrastukset, joissa on ennakoilmoittautuminen.

Toimeksiantajan edustajalta tuli myös toive, että esittelisimme harrasteoppaassa lyhyesti hankkeen yhteistyökumppanit sekä Sateenkaari Koto ry:n ja Sä Osaat -hankkeen, jolle harrasteopas tehdään. Toiveena oli, että harrasteopas palvelisi mahdollisimman laajasti Itä-Turun alueen perheitä. Pohdimme myös, että jokaisesta harrastuksista olisi hyvä olla pieni esittely, mitä harrastus pitää sisällään, mukaan lukien harrastusten säännöt. Sä Osaat -hankkeen hanketyöntekijöiltä tuli myös ehdotus, että kokoaisimme harrasteoppaaseen samalla myös tiedot siitä, mitä lapset tarvitsevat harrastustoimintaan mukaan. Saimme kaikki tiedot toimeksiantajan edustajalta sähköpostitse.

Jatkoimme sähköpostitse keskustelua syys- marraskuun 2022 välisenä aikana Sateenkaari Kodon toimeksiantajan edustajan ja perhekoordinaattorin kanssa. Pyysimme muun muassa lisätietoja tyttöjen liikuntakerhosta joka tuli uutena harrastuksena tyttökerhon tilalle. Tietojen ajankohtaisuuden varmistimme hankekoordinaattorilta harrasteoppaan luonnostelun aikana, että tiedot olisivat koko ajan ajantasaiset ja harrastukset pysyneet samoina.

Marraskuussa 2022 suunnittelimme harrasteoppaan ulkoasua ja sisältöä. Teimme harrasteoppaasta ensin luonnoksen paperille jossa kerroimme karkeasti sisällysluettelon sekä harrastusten esittelyjärjestyksen. Tämän jälkeen siirsimme suunnitelman Canva:lle, joka on graafisen suunnittelun verkkotyökalu. Canvassa muokkasimme tuotoksen sivujen järjestystä helppolukuisiksi useampaan kertaan jo suunnitteluvaiheessa.

Esittelimme harrasteoppaan ensimmäisen version marraskuussa 2022 hankekoordinaattorille ja hänen kanssaan hankkeessa tiiviisti toimivalle perhekoordinaattorille Sateenkaari Kodon ylläpitämässä Opetuskoti Mustikassa. Luonnoksen esittelyllä halusimme varmistaa, että tuotos kulkee toimeksiantajan toiveiden mukaista linjaa.

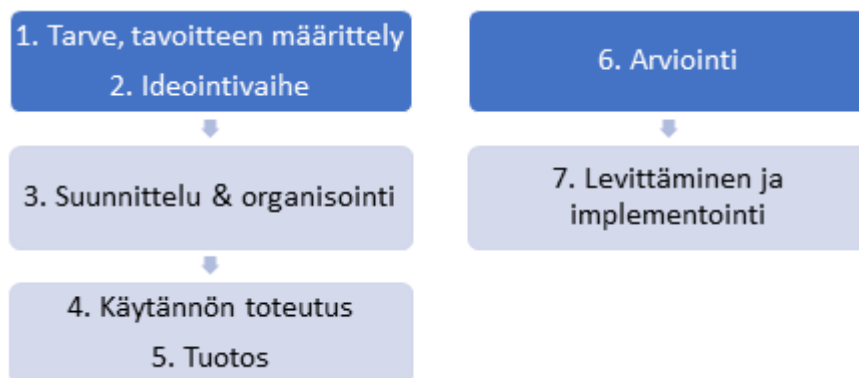
Pohdimme myös yhdessä hankekoordinaattorin sekä perhekoordinaattorin kanssa sitä, mitkä tiedot ovat olennaisia ja mitkä voidaan jättää pois, että tuotos olisi käyttötarkoituksen mukainen ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisia perheitä tukeva. Suunnittelimme harrasteopasta sillä ajatuksella, että se olisi ensisijaisesti asiakasperheille sekä työntekijöille hyödyllinen tiedon jakamisen väline.

Tammikuussa 2023 kokosimme harrasteoppaasta ensimmäisen valmiin luonnosversion valkoiselle pohjalle. Tällä halusimme nähdä, millainen kirjaintyyppi sopisi harrasteoppaaseen, jotta se olisi erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisille perheille mahdollisimman selkeä ja helppolukuinen. Kokosimme luonnokseen myös Sateenkaari Kodon toimeksiantajan edustajalta saamamme tiedot harrastuksista, yhteistyökumppaneiden sekä Sateenkaari Kodon ja Sä Osaat -hankkeen lyhyet esittelyt. Tekstien lisäämisen jälkeen kuvitimme harrasteoppaaseen muutaman kuvan Sateenkaari Kodon harrastustoiminnasta, yhteistyökumppaneiden logot sekä pic-kuvat eri harrastuksiin tarvittavista tarvikkeista.

Helmikuussa 2023 saimme toimeksiantajan edustajalta sekä perhekoordinaattorilta palautetta liittyen harrasteoppaan viimeistelyyn. Palaute liittyi muutamiin kirjoitusvirheisiin sekä asioiden toistoihin. Hankekoordinaattori sekä perhekoordinaattori toivoivat harrasteoppaaseen myös runsaampaa kuvitusta. Muokkasimme harrasteopasta vielä helmikuun aikana toiveiden mukaiseksi.

Maaliskuussa 2023 saimme harrasteoppaan julkaistavan version Sateenkaari Koto ry:n väriytyksen mukaiseksi. Sovimme myös toimeksiantajan edustajan kanssa, että hänelle ja hänen työparilleen perhekoordinaattorille jää

muokkausoikeudet sekä jatkokehitysmahdollisuudet harrasteoppaaseen. Näin varmistimme, että harrasteopas palvelee toimeksiantajaa mahdollisimman laajasti ja heille hyödyllisesti. Jatkokehitysideana on ajateltu, että tuotoksesta tultaisiin mahdollisesti tekemään myös sarjakuvamuotoinen. Toimeksiantajan edustajan kanssa on myös keskusteltu harrasteoppaan mahdollisesta kääntämisestä muille kielille, muun muassa arabiaksi.

Kuvio 1. Lineaarinen prosessimalli. (mukailtu Salonen ym. 2017)

Arviointivaiheessa tarkastellaan kriittisesti kehittämistoimintaa suhteessa alussa asetettuihin tavoitteisiin. Arviointivaiheessa reflektoidaan myös omaa toimintaa, kuten mitä opittiin, missä onnistuttiin ja missä epäonnistuttiin. Arviointivaiheen lopuksi kirjoitetaan loppuraportti kehittämistoiminnasta. Raporttia peilataan kehittämistyön alussa laadittuun kehittämissuunnitelmaan sekä siinä esitettyihin kehittämissuunnitelmien vaiheisiin aina tuotokseen saakka. (Salonen ym. 2017, 65.)

Kehittämistyön prosessia kriittisesti tarkasteltaessa saimme ohjaavalta opettajalta palautetta toimeksiantosopimuksen laatimisesta.

Toimeksiantosopimus tuli useamman kerran takaisin väärin yhteystietojen tai puuttuvien sivujen takia. Kriittisesti ajateltuna olisimme voineet lukea sopimuksen laatimisohteet huolellisemmin, että olisimme saaneet kirjoitettua sopimuksen kerralla valmiiksi.

Saimme myös palautetta ohjaavalta opettajalta vähäisestä yhteydenpidosta toimeksiantajan edustajaan koskien erityisesti kesäkuun 2022 alkua. Meillä oli

kesän ja syksyn 2022 aikana mahdollisuuksia mennä käyttämään kehittämismenetelmiä Opetuskoti Mustikalle. Meille tarjottiin myös mahdollisuuksia tulla esittelemään kehittämistyötä sosiaalialan ammattilaisille aikaisemmin prosessin aikana. Molemmista mahdollisuuksia olemme joutuneet kieltäytymään aikataulullisten ongelmien vuoksi. Pohdimme, että olisimme voineet olla aktiivisempia kehittämistyön suhteen ja keskittyä prosessiin tunnollisemmin.

Kehittämistyön prosessin aikana meidän ja toimeksiantajan edustajan välisessä yhteydenpidossa oli myös haasteita. Emme aina saaneet toimeksiantajan edustajalta vastauksia, vaan niitä jouduttiin odottamaan tai niihin unohdettiin vastata. Kehittämisprosessin loppuvaiheessa jouduimme myös vaihtamaan kertaalleen kehittämistyön esittelyn päivämäärää, että kaikki toimijat pääsisivät paikalle.

Tietoperustan kirjoittamisen alussa saimme ohjaavalta opettajalta myös palautetta siitä, että tukeuduimme liikaa toimeksiantajan edustajaan. Meidän olisi pitänyt itse hakea aktiivisemmin tietoa ja lähteitä tietoperustaa varten.

Viimeinen vaihe on kehittämistyön päättämisvaihe, tuotoksen levittäminen sekä implementointi. Päättämisvaiheeseen liittyy suunnittelu, tuotoksen jatkokehittäminen, tuotoksen hyödyntäminen ja se kuinka laajalle tuotosta aiotaan levittää sekä implementoida eli juurruttaa. Kehittämistyö on onnistunut, mikäli alussa asetetut tavoitteet on saavutettu ja tuotos sekä loppuraportti on tehty. (Salonen ym. 2017, 66.)

Tuotoksen jalkauttamisen ja levittämisen on luvannut hoitaa Sateenkaari Koto ry:n toimeksiantajan edustaja. Tuotosta aiotaan jakaa Itä-Turun päiväkoteihin sekä Sateenkaari Kodon eri harrasteryhmiin kevään 2023 aikana. Lisäksi tuotosta tullaan jakamaan erilaisissa tapahtumissa sekä leireillä. Tuotosta löytyy jatkossa myös Opetuskoti Mustikasta sekä Lausteen lähiötuvasta, jossa järjestetään Sateenkaari Kodon erilaisia toimintoja keväällä sekä kesällä 2023.

Tuotos ja kehittämistyö esiteltiin Opetuskoti Mustikassa maaliskuun 2023 aikana. Näistä tehtiin lyhyt noin 15 minuutin mittainen PowerPoint-esitys.

Esittelyyn osallistui Sateenkaari Koto ry:n henkilöstöä sekä yksi kantasuomalainen vanhempi monikulttuurisesta perheestä. Toimeksiantajan edustajan kanssa on keskusteltu myös siitä, että kehittämistyö ja tuotos esiteltäisiin kahdelle Itä-Turun päiväkodille etäyhteyden välityksellä kevään 2023 aikana.

4.2 Kehittämismenetelmät ja kehittämistyön dokumentoinnin tulokset

Kehittämismenetelminä käytimme haastatteluja, havainnointia sekä strukturoitua haastattelua. Menetelmiä valikoidessa mietimme niiden vaikutusta kehittämistoimintaan (Toikko & Rantanen 2009, 89,90). Valitsimme kyseiset kehittämismenetelmät, koska ajattelimme niiden tuottavan eniten konkreettista tietoa. Valitsemamme menetelmät sopivat erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisille perheille, joilla saattaa olla suomen kielen taidon heikkoutta.

Ensimmäinen käyttämämme kehittämismenetelmä oli haastattelu. Se on aineistonkeruumenetelmänä joustava, koska haastattelussa pystyy vaihtamaan kysymysten järjestystä ja tulkitsemaan enemmän kuin paperihaastattelussa (Hirsjärvi ym. 2009, 205). Haastateltava voi puhua aiheista vapaasti haluamistaan näkökulmista haastattelun aikana. Haastattelija voi syventää tiedonkeruuta haastattelun aikana tekemällä lisäkysymyksiä haastateltavan vastausten perusteella. (Vilkkä 2015, 126–127.)

Haastattelu todettiin hyväksi, koska haastattelimme eri kieli- ja kulttuuritaustaisia äitejä joiden suomen kielen taito oli heikko. Totesimme haastattelun hyväksi vaihtoehdoksi, koska halusimme saada tietoa tietystä aiheesta. Teimme haastatteluihin etukäteen suunnitellun kysymysrunгон, joka oli kaikille haastateltaville samanlainen. Mietimme kysymyksiä monesta eri näkökulmasta ja mietimme mikä olisi kehittämistyömme kannalta oleellisinta tietoa. Halusimme osallistaa äitejä mahdollisimman hyvin, joten kirjoitimme kysymykset selkosuomeksi, että ne olisivat haastattelutilanteessa mahdollisimman helppoja ymmärtää. Kävimme kysymysrunгон läpi myös

hankekoordinaattorin ja perhekoordinaattorin kanssa, että kysymykset olisivat varmasti ymmärrettävässä muodossa.

Haastattelimme Opetuskoti Mustikassa kuvataidekerhon yhteydessä äitejä. Haastateltaessa äitejä nousi esiin toive, että lapset saisivat kokeilla erilaisia harrastuksia ja sitä kautta voisivat oppia uusia taitoja ohjatussa ympäristössä. Äidit kertoivat myös, että he haluaisivat lastensa saavan uusia ystäviä ja vapaa-aajan tekemistä koulun sekä päiväkodin jälkeen. Niiden myötä lasten sosiaaliset taidot kehittyisivät, eivätkä he jäisi suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolelle. Kysyimme myös harrastamisen turvallisuudesta Itä-Turun alueella. Äidit olivat sitä mieltä, että alue on lapsille turvallinen.

Haastattelimme äitejä liittyen vanhempien keskinäiseen osallisuuteen harrastetoiminnassa. Vanhempien keskinäistä osallisuutta kuvaa toive löytää lasten harrastotoiminnan kautta ystäviä, joiden kanssa he voisivat viettää vapaa-aikaa ohjatun toiminnan ulkopuolella.

Kävimme haastattelemassa myös hankekoordinaattorin työparina toimivaa perhekoordinaattoria, joka kertoi muun muassa eri kieli- ja kulttuuritaustaisille perheille tarkoitetusta perhejalkapallosta (liite 2). Perhekoordinaattorin haastattelussa oli tarkoituksena kartoittaa vanhempien mielipiteitä lasten tämänhetkisistä harrastusmahdollisuuksista sekä kuulla perhejalkapallon toiminnasta ja sen toimivuudesta. Teimme haastattelua varten kysymysrunгон, joka koostui selkeistä kysymyksistä koskien harrastustoimintaa ja harrastustoiminnasta tiedottamista. Kysymysrungon lisäksi esitimme perhekoordinaattorille myös tarkentavia ja spontaaneja kysymyksiä liittyen perhejalkapalloon ja siitä tiedottamiseen.

Haastattelussa ilmeni, että perhejalkapallossa käyvät lapset puhuvat monia kieliä, kuten arabiaa, englantia, ruotsia sekä somalin kieltä, kuitenkin pääkielen ollessa yleensä suomi. Perhekoordinaattori kertoi, että ohjeistus annetaan aina selkeillä ja yksinkertaisilla ohjeilla. Harjoiteltavia asioita toistetaan useaan kertaan, että lasten on helppo ymmärtää mitä harjoituksessa tehdään riippumatta heidän suomen kielen taidostaan. Perhekoordinaattorin mukaan

erityisesti äidit ovat tuoneet esille, että lasten olisi tärkeää oppia suomen kieltä etteivät he syrjäytyisi vaan kotoutuisivat suomalaiseen yhteiskuntaan.

Haastattelun aikana perhekoordinaattori kertoi ajatuksiaan ohjatun toiminnan merkityksestä. Ohjattu toiminta tuo alueen lapsille esimerkiksi osallisuuden tunteen, kun heillä on jokin harrastustoiminta mihin osallistua säännöllisesti. Samassa haastattelussa nousi esiin myös asioita, joita vanhemmat olivat aikaisemmin esittäneet perhekoordinaattorille koskien harrastustoimintaa. Perhekoordinaattorin mukaan vanhemmat olivat tuoneet toistuvasti esille sen, että he toivoisivat ohjaajien olevan riittävästi läsnä ja kuuntelevan lasten toiveita ja ajatuksia. Perhekoordinaattorin mukaan perhejalkapallossa on pyritty olemaan läsnä mahdollisimman paljon, että lapset tuntisivat yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunnetta.

Kysyimme perhekoordinaattorin haastattelussa myös harrastustoiminnan tiedottamisesta. Ilmeni, että harrastusmahdollisuuksista tiedottaminen on ollut puutteellista. Perhekoordinaattorin mukaan kyseistä perhejalkapalloa on mainostettu muun muassa bussipysäkeillä, Opetuskoti Mustikassa sekä alueen rappukäytävissä. Sateenkaari Kodon tarjoamista eri harrastusmahdollisuuksista voisi perhekoordinaattorin mukaan toimittaa mainoksia myös eri yhteistyökumppaneiden toimistoille.

Kehittämistyön prosessin aikana on useissa haastatteluissa käynyt ilmi, että harrastustoiminnoista tiedottaminen on ollut puutteellista ja perheiden on ollut vaikea löytää tietoa. Kehittämistyön tuotoksella haluamme vastata perheiden tiedon puutteeseen sekä tiedon saatavuuteen. Harrasteoppaan valmistumisen myötä tieto harrastusmahdollisuuksista löytyvät harrasteoppaasta, josta perheet löytävät kaiken tarvittavan tiedon helposti. Aikaisemman puutteellisen tiedottamisen vuoksi haluamme jalkauttaa harrasteopasta mahdollisimman laajalle, että perheet voivat löytää harrastusten pariin.

Toisena kehittämistyön menetelmänä käytimme havainnointia. Havainnointi toimii hyvänä menetelmänä etenkin vuorovaikutuksen havainnoinnissa sekä tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa ja mahdollisesti nopeasti

muuttuvia. Havainnointi on hyvä menetelmä, jos havainnoitavalla kohderyhmällä on kielellisiä vaikeuksia, kuten esimerkiksi lapsilla. (Hirsjärvi ym. 2009, 114 & 213.) Havainnoinnin etuna on, että sen avulla saadaan välitöntä sekä suoraa tietoa yksilöiden ja ryhmien toiminnasta sekä käyttäytymisestä (Hirsjärvi ym. 2009, 213). Havainnoinnissa hyödynsimme hiljaista tietoa, joka on hankittu aistimalla ja hakemalla käytännön tietoa ja taitoa, muun muassa seuraamalla lasten tekemistä (Vilkkä 2015, 144).

Martti Grönforsin (2001) mukaan toimivin havainnoinnin muoto on sellainen, jossa vain tarkkaillaan havainnoitavan toimintaa eli asetetaan ulkopuoliseksi tarkkailijaksi (Grönfors 2001, 131). Havainnoinnissa tulee kuitenkin ottaa huomioon, että havainnoitava saattaa joissakin tilanteissa muuttaa käyttäytymistään kun hän tietää olevansa havainnoinnin kohteena (Vilkkä 2015, 145).

Opetuskoti Mustikassa teimme havaintoja kuvataidekerhossa käyvien lasten tavoista toimia keskenään. Havainnointien pohjalta saatu sanaton tieto auttoi ymmärtämään eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten toimintatapoja ryhmässä. Teimme havaintoja myös lasten toimiessa yksin. Opetuskodissa havaitsimme, että ilmapiiri oli toiminnan aikana pääosin rauhallinen eikä kielellisiä haasteita oikeastaan havaittu. Osalle lapsista, erityisesti pojille ohjeiden kuuntelu ja toiminnan tekeminen oli haasteellista. Pohdimme, että pojilla haasteet saattoivat johtua siitä, että toiminta ei ollut heille niin mieluista kuin tytöille.

Ohjaajat olivat toiminnan aikana kannustavia kaikille lapsille. Ohjaavat antoivat selkeät toimintaohjeet lapsille ja tarvittaessa auttoivat lapsia yksilöllisesti tarpeen vaatiessa. Toiminnan aikana ohjaajat olivat kiinnostuneita lasten töiden edistymisestä ja kiertelivät lasten parissa koko toiminnan ajan.

Havainnoimme myös, että pääasiassa ne lapset jotka tunsivat toisensa entuudestaan tai olivat sisaruksia olivat tiiviisti yhdessä koko toiminnan ajan. Kuvataidekerhoon yksin tulevat lapset ottivat vähemmän kontaktia muihin lapsiin ja hakeutuivat vähemmän heidän seuraansa. Jokainen lapsi otti

kuitenkin kontaktia ohjaajaan. Käynnin jälkeen käsittelimme havainnoinnit etäyhteyden avulla, jossa teimme yhteenvedon tekemistämme havainnoista.

Kävimme myös syksyn 2022 aikana havainnoimassa Halisten koulun kentällä perhejalkapalloa. Perhejalkapallo on Sateenkaari Kodon järjestämää harrastustoimintaa. Sateenkaari Kodon pääajatuksena on järjestää eri kieli- ja kulttuuritaustaisille perheille yhteistä tekemistä johon perheet voivat osallistua matalalla kynnyksellä. Toiminta on ohjattua sekä vapaamuotoista ja vanhempia kannustetaan myös mukaan harrastustoimintaan, koska se vahvistaa osaltaan niin lasten kuin vanhempien osallisuutta.

Havainnointikäynnin aikana todettiin, että toimintaan osallistuu sekä tyttöjä että poikia. Paikalla oli myös vanhempia, joista suurin osa oli äitejä. Vanhemmat saivat osallistua toimintaan myös ohjauksen aikana. Paikalla oli heidän lisäksi myös yksi valmentaja. Toimintaan osallistuu yleensä myös valmentajan lisäksi hanke- ja perhekoordinaattori, joilla on valmentajan lisäksi suuri rooli toiminnanohjauksessa.

Havainnoimme, että suurimmalla osalla lapsista oli mukana oma jalkapallo, vaikka toiminnan puolesta lapsille tarjottiin jalkapalloja. Perhejalkapallon aikana havaitsimme yhden selkeän eron eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ja kantasuomalaisten lasten välillä. Huomasimme, että eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten on vaikeampi keskittyä intensiivisemmin ohjaajan antamiin ohjeisiin ja toimintaan kuten kantasuomalaiset lapset.

Pohdimme, että tämä saattaa johtua eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten suomen kielen taidon puutteesta tai epäselvästä ja liian pitkästä ohjeistuksesta. Havaitimme, että osa lapsista kykeni olemaan paikallaan koko ohjeistuksen ajan, mutta osalla lapsista oli ohjeistuksen kanssa selkeitä haasteita. Huomasimme myös, että ohjeiden ja toiminnan välillä ei ollut selkeää tasapainoa. Valmentaja antoi useita ohjeita kerralla ja nopeatepoisesti.

Kolmantena kehittämismenetelmänä käytimme strukturoitua haastattelua, joka tapahtuu haastattelutilanteessa lomaketta apuna käyttäen. Strukturoidussa haastattelussa kysymysten esitysmuoto on yleensä ennalta määrätty (Hirsjärvi

ym. 2009, 208). Strukturoidun haastattelun toteutus tapahtui kahdessa Itä-Turun alueella sijaitsevassa päiväkodissa. Haastatteluissa kysyimme perheiden mielipiteitä päiväkodin ulkopuolella tapahtuvasta vapaa-ajan toiminnasta. Kahden eri päiväkodin haastatteluun osallistui 40 lasta vanhempineen.

Haastatteluihin saimme avuksemme 18 Turun ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijaa, jotka tekivät haastattelut osana Sosionomi varhaiskasvattaja ja perheen tukena -opintojaksoa. Saimme lomakehaastatteluista kehittämisprosessiin lisää tietoa, kun koostimme haastattelut. Hyödynsimme haastatteluista myöhemmin kehittämisessä ja tuotoksen suunnittelussa (liite 3).

Lasten haastattelut päiväkodissa eivät tuottaneet toivotunlaista tulosta ja osa haastattelun kysymyksistä jäi kysymättä. Ensimmäisessä haastattelussa opiskelijat haastattelivat lapsia yhteisen tekemisen ääressä. Tämän kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa missä lapset ovat mielestään hyviä ja mitä he haluavat tehdä vapaa-ajalla perheidensä kanssa. Toisella haastattelukerralla aiheena oli vanhempien näkökulmasta katsottuna lasten harrastustoiveet sekä tiedonsaanti eri harrastuksista.

Ensimmäiseksi lapsilta kysyttiin, missä he ovat mielestään hyviä. Osa lapsista kertoi olevansa hyvä erityisesti liikunnallisissa peleissä kuten hippaleikeissä, pyöräilyssä, jalkapallossa sekä uimisessa. Osa lapsista taas kertoi olevansa hyvä piirtämisessä, askartelemisessä tai maalaamisessa. Lasten haastatteluiden pohjalta nousi esiin myös roolileikkien merkitys. Moni lapsista ilmaisi halunsa esittää leikkien yhteydessä jotakin tiettyä hahmoa.

Toisena kysymyksenä lapsilta kysyttiin näkemystä siitä, mitä lapset haluaisivat tehdä yhdessä perheen kanssa. Eräs lapsista kertoi, että hän pitää sirkuskoulussa käymisestä. Muutama muu lapsi vastasi, että voimistelu ja kiipeily ovat heidän mielestään mukavaa tekemistä. Lasten vastauksista ilmeni myös asioita joita he tekevät yhdessä perheen kanssa. Näitä olivat muun muassa huvipuistoissa käyminen, laivaristeilyt sekä Netflixin katselu. Lasten

vastauksista ilmeni myös, että he ulkoilevat yhdessä perheen kanssa lähipuistoissa, vierailevat sukulaisten luona ja käyvät erilaisissa tapahtumissa.

Toinen haastattelu toteutettiin haastatteleamalla vanhempia lasten leikkiessä ulkona. Tämän haastattelun tarkoituksena oli haastatella vanhempia liittyen harrastustoiveisiin ja tiedonsaantiin harrastuksista.

Ensimmäisen kysymyksen vastauksista kävi ilmi, että osalle perheistä liikunta on tärkeää ja heille sana harrastaminen tuo mieleen liikunnan. Vastauksista kävi myös ilmi, että perheiden mielestä harrastus on lapselle mukavaa, rentoa ja mielenkiintoista tekemistä. Harrastuksissa saa olla myös yhdessä muiden lasten kanssa ja lapsi voi saada uusia ystäviä. Harrastus sanana koettiin hyvin laajaksi ja moni perhe kertoi, että lapsella ei tarvitse olla yhtä tiettyä harrastusta vaan lapsi voi olla mukana useassa harrastuksessa samanaikaisesti. Osa vanhemmista mainitsi, että lapsen toiveiden kuuntelu ja lapsen ehdoilla harrastaminen olisi tärkeää.

Toisena kysymyksenä oli, mitä sinun lapsesi voisi harrastaa. Jokaisen perheen vastauksissa korostui kaikkien lasten eri mieltymykset ja mielenkiinnon kohteet. Kaikki perheet nimesivät jonkin liikunnallisen harrastuksen ja suurin osa vanhemmista mainitsi jalkapallon. Perheet nimesivät myös muita liikunnallisia harrastuksia, jotka olivat muun muassa baletti, karate, tanssi, uinti ja voimistelu sekä myös ulkoleikit. Luovista harrastuksista suurimpana mielenkiinnonkohteena lapsille oli musiikki. Haastattelussa perheet toivat ilmi myös uusien taitojen oppimisen ja sosiaalisten taitojen oppimisen. Yksi perheistä kertoi, että heidän mielestään kouluikä olisi sopiva aika aloittaa harrastus.

Kolmas kysymys oli, mitä taitoja toivoisit lapsesi oppivan harrastuksessa. Suurin osa perheistä korosti sosiaalisten taitojen oppimista sekä muiden uusien taitojen oppimista. Harrastus harjoittaa muun muassa itseilmaisua, itsenäistä tekemistä, pitkäjänteisyyttä, rohkeutta, rutiineja, sitoutumista, suomen kielen vahvistumista, tiimityöskentelytaitoja sekä visuaalisuutta. Yksi vastanneista perheistä kertoi, että harrastuksiin mennään lasten etu edellä ja lapsi saa itse

päättää mitä haluaa oppia ja tehdä harrastuksessa. Vastauksista kävi myös ilmi ohjatun toiminnan suuri merkitys ja se, että se on lapselle mieluista tekemistä.

Neljännessä kysymyksessä kysyimme, millaista tietoa vanhemmat haluaisivat saada huoltajina harrastamisesta. Osa vanhemmista koki, etteivät ole löytäneet riittävää tietoa harrastamisesta tai että tietojen hakeminen on ollut haasteellista.

Osa vanhemmista taas vastasi, että tieto on löytynyt helposti netistä tai vanhemmilla on ollut omien harrastustensa myötä tietoa ennestään.

Ehdotuksena muun muassa nousi mainosten ja muun informaation lisääminen.

Yksi vanhemmista toivoi, erityisesti tytöille suunnatuista

harrastusmahdollisuuksista enemmän tietoa. Vastauksista kävi ilmi, että osa vanhemmista ei ole hakenut tietoa harrastuksista, koska sitä ei ole vielä koettu ajankohtaiseksi. Osa vanhemmista puolestaan ei ole hakenut tietoa harrastuksista, koska lasta ei haluttu stressata uusilla harrastuksilla.

4.3 Kehittämistyön tuotos

Haastattelujen, havainnointien sekä toimeksiantajalta saatujen tietojen pohjalta kehittämistyön tuotoksena syntyi harrasteopas 5–6-vuotiaille eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille sekä heidän perheilleen. Kehittämismenetelmien pohjalta saimme arvokasta tietoa siihen, miten harrasteopas palvelisi kohderyhmää parhaiten. Harrasteoppaalle oli tarve ja sitä voidaan hyödyntää jatkossa eri harrastuksista kertomisessa.

Harrasteoppaasta tuli 17 sivun pituinen. Harrasteoppaan kansilehdessä on otsikon lisäksi Sateenkaari Koto ry:n, Sä Osaat -hankkeen, Turun ammattikorkeakoulun sekä Veikkauksen logot. Sä Osaat -hankkeen rahoittajana toimii STEA, joka vastaa Veikkauksen myöntävistä pelituotoista. STEA vastaa myös sosiaali- ja terveysjärjestöille myönnettävien harkinnanvaraisten avustusten työstämisestä, maksamisesta, käytön valvonnasta sekä vaikutusten arvioinnista. STEA:n varat kerätään Veikkauksen tuotoista. (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus 2023.)

Harrasteoppaan kansilehdessä on myös valokuva leikkivistä lapsista. Kuvituksen osalta toimeksiantaja toivoi, että käyttäisimme Sateenkaari Kodon harrastustoiminnoista otettuja valokuvia. Kansilehden jälkeen harrasteoppaassa on johdanto, jossa on lyhyt kuvaus siitä, mitä harrasteopas sisältää ja, että se on tuotettu osana Turun ammattikorkeakoulun kehittämistyötä.

Ensimmäisessä kappaleessa on ajatuksia harrastamisesta Suomessa. Harrastusryhmät voivat olla uusi asia monelle eri kieli- ja kulttuuritaustaiselle lapselle ja heidän perheilleen. Koimme tärkeäksi kertoa, millainen harrastuskulttuuri Suomessa on ja millaisia taitoja harrastaminen edistää. Harrastamisella on myös suuri merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle ja siksi olisi tärkeää tuoda se perheille näkyväksi.

Toinen ja kolmas kappale esittelevät lyhyesti Sateenkaari Kodon kanssa toimivat yhteistyötahot, jotka ovat mukana mahdollistamassa harrastustoimintaa. Näitä yhteistyötahoja ovat Turun Kisa-Veikot, Turun nappulaliiga, Aura of Puppets, Tanssiteatteri ERI sekä KONSTa kuvataidekoulu. Harrasteoppaassa esitellään yhteistyötahojen jälkeen lyhyesti Sateenkaari Koto ry:n toimintaa sekä käynnissä olevaa Sä Osaat -hanketta.

Harrasteoppaassa esitellään neljä erilaista harrastusta, jotka ovat vain tytöille tarkoitettu lajikokeilu Halisissa, KONSTa kuvataidekoulun kuvataidekerho, nukketeatteri sekä perhejalkapallo kevät-, kesä- sekä talvikaudella.

Jokaisesta harrastuksesta on koottu kaksi sivua harrastuksien pääasioita. Harrastuksista on ensin lyhyt kuvaus, jossa kerrotaan millainen harrastus on kyseessä. Sen jälkeen on kerrottu, mitä perheiden tulisi tietää harrastukseen osallistumisesta sekä mahdolliset tarvittavat harrastusvälineet. Harrastuksiin tarvittavat välineet on havainnollistettu pelkistettyjen kuvien avulla, joita myös heikommin suomen kieltä osaavien perheiden on helpompi ymmärtää. Harrasteoppaassa on mainittu tyttöjen liikuntakerhon sekä perhejalkapallon säännöt. Toimeksiantajan edustajan pyynnöstä jätimme harrastusten yhteyshenkilöiden yhteystiedot sekä osoitetiedot tyhjiksi, koska yhteyshenkilö, ohjaaja tai valmentaja voi muuttua.

Harrasteoppaassa on haluttu keskittyä erityisesti perhejalkapalloon, koska jalkapallo harrastuksena tuli esille useiden haastatteluiden vastauksissa. Jalkapalloon ei tarvitse ostaa kalliita varusteita ja se on maksutonta, joten perheet voivat osallistua siihen matalalla kynnyksellä. Näiden syiden vuoksi olemme halunneet mainita, että perhejalkapalloa järjestetään niin keväisin, kesäisin kuin talvisinkin. Opetuskoti Mustikassa järjestettävä kuvataidekerho on myös maksutonta toimintaa ja siihen tarvittavat välineet tulevat KONSTa kuvataidekoulun puolesta.

Harrasteoppaan viimeiseen kappaleeseen on kiteytetty, mikä on harrasteoppaan tarkoitus. Sen tarkoituksena on kertoa eri kieli- ja kulttuuritaustaisille perheille Itä-Turun alueen vapaa-ajan toiminnan mahdollisuuksista. Toimintaa järjestää Sateenkaari Koto ry yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa. Harrasteoppaalla halusimme vahvistaa erityisesti lasten, mutta myös vanhempien osallisuutta. Viimeiseen kappaleeseen on lisäksi lisätty Sä Osaat -hankkeen hanke- ja perhekoordinaattorin yhteystiedot.

Oppaaseen on kerätty tietoja, joita toimeksiantaja on prosessin alussa toivonut, mutta myös tietoja joita pidimme hyödyllisenä tietona jakaa. Toimeksiantajan toiveena oli, että harrasteopas olisi mahdollisimman helppolukuinen eri kieli- ja kulttuuritaustaisille perheille. Toimeksiantajan ajatuksena oli, että osa lapsista löytäisi harrastusten piiriin pysyvästi hankkeen päättyessä. Sillä perusteella harrasteoppaaseen kirjoitettiin myös, että hankkeen jälkeenkin on mahdollisuus jatkaa esimerkiksi jalkapallon pelaamista Turun jalkapallojoukkueissa.

Harrasteoppaita on tarkoitus jakaa Sateenkaari Kodon henkilökunnalle sekä Turun kaikille sosiaalialan ammattilaisille. Sateenkaari Kodon toimeksiantajan edustaja jakaa harrasteoppaita perheille Opetuskoti Mustikassa sekä Lausteen lähiötuvassa kevään 2023 aikana. Harrasteoppaita tullaan jakamaan myös harrastustoimintojen yhteydessä sekä erilaisissa tapahtumissa ja leireillä kevään ja kesän 2023 aikana. Harrasteoppaita jaetaan myös Itä-Turun päiväkodeille, joista henkilökunta voi jakaa harrasteopasta perheille.

Tuotos ja kehittämistyö esiteltiin toimeksiantajan edustajalle sekä Sateenkaari Koto ry:n muulle henkilökunnalle keskusteluillassa maaliskuun 2023 alussa. Esittelyn kuunteluun osallistui myös gradua tekevä opiskelija sekä myös yks eri kieli- ja kulttuuritaustainen äiti. Esitys oli noin 15 minuutin mittainen PowerPoint-esitys. PowerPoint-esityksessä kerroimme tiivistetysti kehittämistyön lähtökohdat sekä teoriaosuuden ja kerroimme kehittämisprosessista ja kehittämismenetelmistä. Esityksen loppuksi kerroimme myös ammatillisesta kasvustamme ja esittelimme valmiin tuotoksen.

5 Kehittämistyön arviointi ja ammatillinen kasvu

5.1 Kehittämistyön tuotoksen arviointi

Tuotoksen tekoprosessi oli haastava, mutta opettavainen kokemus. Teimme harrasteoppaan Canva-verkkosuunnittelutyökalulla. Canva oli meille uusi työkalu ja käytön opettelu hieman hidasti aluksi harrasteoppaan tekoa. Opimme kuitenkin käyttämään työkalua nopeasti. Canva tarjosi meille hyviä toimintoja, joiden avulla saimme harrasteoppaasta halutunlaisen.

Saimme tuotoksen suunnitteluun ja toteutukseen melko vapaat kädet. Toimeksiantajan toiveesta teimme Sateenkaari Koto ry:n värillisesti logoon sopivan tuotoksen. Värimaailman lisäksi toimeksiantaja toivoi, että harrasteoppaan etusivulla olisi Turun ammattikorkeakoulun, Sateenkaari Koto ry:n, Sä Osaat -hankkeen sekä Veikkauksen logot. Kuvituksen osalta toimeksiantaja toivoi, että käytämme Sateenkaari Koto ry:n harrastustoiminnoista otettuja valokuvia.

Yhtenä haasteena koimme, ettemme saaneet aluksi selkeää ohjeistusta siitä, mitä tietoja toimeksiantajan edustaja haluaisi tuotokseen. Selkeän ohjeistuksen lisäksi tuotoksen tekemisen alkuvaiheessa meillä ei ollut tarkkaa tietoa mukana olevista harrastustoiminnoista. Tuotoksen tekeminen helpottui vasta, kun saimme toimeksiantajan edustajalta tarvittavat tiedot mukana olevista harrastuksista.

Hyödynsimme harrasteoppaan tekovaiheessa erityisesti äitien haastatteluja, joita kävimme tekemässä kehittämistyön prosessin aikana Opetuskoti Mustikassa. Keräsimme haastatteluista esiin nousseita ajatuksia koskien harrastuksista tiedottamista, lasten pukeutumista sekä mahdollisista mukaan tarvittavista harrastusvälineistä. Äitien haastatteluista nousi toiveita, että lapset pääsisivät ohjatusti kokeilemaan uusia harrastuslajeja. Osa äideistä kiinnosti myös, voisiko jalkapalloa jatkaa harrastusmielessä esimerkiksi jossakin jalkapalloseurassa. Harrastuksista tiedottaminen oli ollut puutteellista.

Onnistuimme mielestämme harrastusoppaassa tuomaan perheille tietoa, jota oli aikaisemmin vaikea löytää.

Keskustelimme prosessin aikana ohjaavan opettajan kanssa harrasteoppaan pituudesta. Opettaja kannusti pitämään sivumäärän 5–8 sivussa, ettei harrasteoppaan tekeminen olisi liian työlästä. Tuotoksen sivumäärä kuitenkin ylittyi, mutta olemme tyytyväisiä valmiiseen tuotokseen.

Saimme ensimmäisestä harrasteopas-versiosta positiivista palautetta liittyen talvi- ja kevätkauden perhejalkapallon esittelyyn. Toimeksiantajan edustaja ja perhekoordinaattori pitivät ajatuksestamme kuvittaa harrastuksissa tarvittavat välineet pic-kuvien avulla. Saimme myös positiivista palautetta harrasteoppaan Mitä tarvitset mukaan osioista, jossa kerrottiin tarvittavista harrastusvälineistä. Useampi vanhempi oli aikaisemmin tiedustellut valmentajalta ja ohjaajalta ohjeistusta liittyen lasten harrastusvälineisiin.

Lähetimme toimeksiantajan edustajalle parannellun version harrasteoppaasta ja pyysimme palautetta siitä. Saimme palautetta harrasteoppaassa olevista muutamista kirjoitusvirheistä sekä toistoista, joita teksteissä ilmeni.

Toimeksiantajan edustaja toivoi myös enemmän kuvia. Korjasimme virheet harrasteoppaaseen toiveiden mukaisiksi. Vaihdoin myös toimeksiantajan edustajan pyynnöstä tyttöjen liikuntakerhon tilalle lajikokeilua Halisissa -nimiseksi harrastukseksi. Tämän muokkauksen yhteydessä harrasteoppaasta poistettiin kaksi ylimääräistä sivua.

Pyysimme toimeksiantajan edustajalta palautetta harrasteoppaasta ennen esittelyä Opetuskoti Mustikan keskusteluillassa. Toimeksiantajan edustaja oli pyytänyt harrasteoppaasta visuaalista palautetta myös viestintävastaavalta. Viestintävastaava ehdotti lisäämään harrasteoppaaseen Sateenkaari Kodon ja Sä Osaat -hankkeen värimaailmaa. Hänen mukaansa kevyet pastellisävyt sekä raikas pohjasävy helpottaisivat harrasteoppaan lukemista.

Saimme viestintävastaavalta palautetta myös vähäisestä kuvien käytöstä. Viestintävastaava ehdotti kuvien lisäämistä lähes jokaiselle sivulle, että harrasteoppaasta tulisi kevyempi lukea. Viestintävastaavalta saimme myös

ohjeita Canva-verkkosuunnittelutyökalun käyttöön, jota hyödynsimme harrasteoppaan teossa.

Asetimme kehittämistyön tuotoksen alkuvaiheessa avainsanoiksi selkosuomen kielen, helppolukuisuuden sekä osallisuuden. Harrasteoppaasta oli tarkoitus saada yksinkertainen ja selkeästi ymmärrettävä. Harrasteoppaasta ei tullut kuitenkaan alkuperäisen suunnitelmamme mukainen. Emme mielestämme onnistuneet tekemään harrasteoppaasta täysin selkosuomen kielistä.

Pohdimme, että kaikki harrasteoppaan tiedot ovat oleellisia eikä mitään tietoa voinut jättää pois. Harrasteoppaassa on enemmän asiatekstiä kuin olimme alun perin suunnitelleet. Poistimme harrasteoppaasta kuitenkin kaikki vaikealukuiset sanat ja erityisesti harrastusten esittelysivuille kerättiin vain harrastuksista olennainen tieto.

Osallisuus toteutuu tuotoksessa mielestämme hyvin. Harrasteoppaaseen on koottu erilaisia harrastuksia, jotka sopivat niin tytöille kuin pojillekin. Kaikki esitellyistä harrastuksista ovat sellaisia, joihin lapset voivat osallistua matalalla kynnyksellä. Lasten näkökulmasta osallisuus toteutuu valokuvien muodossa, koska harrasteopas on kuvitettu lapsia ajatellen ja harrasteoppaan valokuvissa lapset ovat keskiössä.

Pohtiessamme harrasteoppaan sähköisen version tekemistä, huomioimme jo toteutusvaiheessa, että kaikilla perheillä ei ole mahdollisuuksia etsiä tietoa internetistä. Sähköisessä muodossa oleva harrasteopas ei välttämättä tavoittaisi jokaista kohderyhmään kuuluvaa lasta ja heidän perhettään. Sähköinen versio videon muodossa ei myöskään olisi välttämättä niin selkeä kuin konkreettinen paperiversio.

Harrasteoppaassa näkyy myös kulttuurisensitiivisyys. Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa kaikista kulttuuritaustoista tulevien ihmisten kunnioittamista sekä syrjimättömän ilmapiirin rakentamista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2021.) Harrasteoppaan avulla olemme pyrkineet parantamaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden harrastusmahdollisuuksien saavutettavuutta.

Olemme edistäneet harrasteoppaan avulla myös yhteisymmärrystä käyttämällä kuvia ja mahdollisimman selkeää kieltä.

Mielestämme onnistuimme tekemään hyödyllisen ja käyttötarkoituksen mukaisen harrasteoppaan. Onnistuimme mielestämme erityisesti harrasteoppaan rakenteen suunnittelussa. Rakenne on selkeä ja loogisesti etenevä. Teimme harrasteoppaasta selkeän kokonaisuuden, joka palvelee erityisesti Itä-Turun lapsiperheitä löytämään lapsille sopivia harrastusmuotoja. Harrasteoppaan värimaailma on myös onnistunut ja käytimme kevyitä pastellisävyjä, jotka ovat myös Sateenkaari Kodon käyntikorteissa ja logoissa. Harrasteopasta ei voitu konkreettisesti kokeilemaan kehittämistyön prosessin aikana eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa. Näin ollen emme voi taata, että harrasteopas palvelee eri kieli- ja kulttuuritaustaisia perheitä kaikin tavoin.

Olemme saaneet hyvää palautetta tuotoksesta. Erityistä kiitosta tuotos sai esittelyn kuunteluun osallistuneelta äidiltä, jonka mielestä harrasteopas on hyvä idea harrastusten mainostamiseen. Toimeksiantajan edustaja oli myös tyytyväinen tuotokseen, koska heille jää konkreettinen harrasteopas, jota he voivat jakaa perheille jatkossa. Toiveemme oli, että kehittämistyön ja tuotoksen esittelyyn olisi osallistunut enemmän vanhempia ja muita toimijoita harrastusten parista.

Arvioimme harrasteopasta peilaamalla sitä tietoperustaan. Harrasteopas kiteyttää tietoperustan aiheet ja esittelee eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille sekä heidän perheilleen erilaisia harrastusmahdollisuuksia. Tietoperustaan peilaten lasten fyysisen kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää harrastaa liikuntaa.

Harrasteopas on koottu siten, että mukana on mahdollisimman laajasti erilaisia harrastuksia ja kulttuuripalveluita, jotka tukevat lasten kasvua ja kehitystä sekä fyysistä aktiivisuutta. Kaikki harrasteoppaassa mainitut harrastukset ovat ryhmässä tapahtuvia harrastuksia, jolla halutaan tukea erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuutta. Olemme harrasteoppaan avulla tuoneet

harrastus- ja kulttuuritoiminnan perheille näkyvämmäksi sekä sen, että osallistuminen harrastuksiin on kaikkien eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten saavutettavissa.

Tietoperustaan peilaten lasten fyysisen kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää harrastaa liikuntaa. Varhaiskasvatusikäisten lasten fyysisellä aktiivisuudella on suuri merkitys lapsen kasvuun, kehitykseen sekä oppimiseen. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla liikuntaan sekä erilaisiin kulttuuripalveluihin osallistuminen ehkäisee myös syrjäytymistä yhteiskunnasta. Harrasteoppaan avulla haluamme osallistaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia sekä luomaan sosiaalisia suhteita muihin uusien harrastusten kautta.

Tietoperustassa käsitelimme myös palveluiden saavutettavuutta perheille. Palvelut tulisi viedä sinne, missä lapset ovat tai varmistaa, että lapset pääsevät palveluiden piiriin. Harrasteoppaan avulla on tuotu näkyvyyttä eri harrastepalveluista Itä-Turun alueella. Erilaiset harraste- ja kulttuuripalvelut ovat aikaisemmin olleet heikosti saatavilla.

Kehittämistyön yhtenä avainsanana on osallisuus. Jotta perheillä olisi mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin, tulisi heillä olla riittävästi tietoa oman asuinalueensa harrastustoiminnoista. Osallisuus toteutuu, kun perheet saavat riittävää tietoa eri harrastustoiminnoista joko omalla äidinkielellään tai selkeällä suomen kielellä. Kun tiedottaminen on riittävää, perheiden mahdollisuudet osallistua harrastustoimintoihin kasvavat.

Liikuntaympäristön merkitys on myös tärkeää ja sen tulisi vastata lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tarpeita. Tietoperustaan peilaten harrastamisen toimintapaikkojen tulisi olla virikkeelliset ja lasta kannustavat ja että lapsella olisi turvallinen olo kokeilla uusia lajeja.

Harrasteopas on suunnattu erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille ja heidän perheilleen. Kaikilla lapsilla tulisi olla tasa-arvoinen mahdollisuus osallistua harrastus- ja kulttuuripalveluihin sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Harrasteoppaaseen koottujen harrastus- ja kulttuuripalveluiden ansiosta eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset pääsevät luomaan vertaissuhteita.

Harrastuspalveluiden myötä lasten vanhemmilla on myös mahdollisuus luoda omia vertais- ja ystävyyssuhteita muiden vanhempien kanssa.

5.2 Kehittämistyön arviointi

Kehittämistyö on yksi osa opintoja ja laajuudeltaan suurin oppimistehtävä. Vaikka kyseessä on laaja oppimistehtävä, tulee prosessin aikana noudattaa hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Hyvillä tieteellisillä käytännöillä tarkoitetaan muun muassa huolellista, rehellistä sekä eettisesti toteutettua työtä ja sen tarkastelua. (Arene 2020, 8–9.)

Arviointi on kehittämistoiminnan viimeinen kohta, jossa kehittämisprosessia puntaroidaan. Prosessiarviointi tuo näkyväksi sen, miten kehittämistoiminnan tavoitteet ja toimintatavat ovat voineet muuttua prosessin aikana. Arvioinnin tarkoituksena on myös tuottaa tietoa asiasta jota prosessin aikana kehitettiin. Yksinkertaisimmillaan se vastaa kysymykseen, onko kehittämisessä saavutettu haluttu tarkoitus vai ei. (Toikko & Rantanen 2009, 61.)

Kehittämistyön pohjana toimi tietoperusta, joka sisältää Esiopetusikäisten 5–6-vuotiaiden lasten liikunnan, Kulttuurin ja taidekasvatuksen merkityksen lasten hyvinvoinnille, Harrastusten ja liikunnan merkityksen eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille sekä Lasten ja vanhempien osallisuuden harrastustoiminnassa. Pyrimme toteuttamaan tietoperustan mahdollisimman kattavaksi ja kehittämistyön tarpeita vastaavaksi.

Keräsimme tietoa haastattelemalla eri kieli- ja kulttuuritaustaisia äitejä sekä Sateenkaari Koto ry:n hankekoordinaattoria ja perhekoordinaattoria. Tarkoituksemme oli myös haastatella perhejalkapallon valmentajaa, mutta valmentaja siirtyi toiseen työtehtävään kehittämistyön aikana. Jälkeenpäin ajateltuna, olisimme voineet haastatella valmentajaa myös eri-kieli ja kulttuuritaustaisten lasten isänä. Tämä olisi ollut hyvä miespuolinen näkökulma haastateltaviin, koska haastateltavat ovat olleet koko prosessin ajan naispuolisia. Olisimme toivoneet myös enemmän vastauksia haastatteluista, mutta olemme kuitenkin tyytyväisiä haastatteluihin ja niistä saatuihin

vastauksiin. Selvitimme myös lomakehaastattelun avulla kahden Itä-Turun päiväkodin perheiden vapaa-ajan mieltymyksiä. Havainnoimme myös Opetuskoti Mustikassa järjestettävän kuvataidekerhon lapsia sekä perhejakapalloa Halisten koulun kentällä. Kehittämistyön kannalta olisi ollut hyvä saada myös haastatella Sateenkaari Koto ry:n yhteistyökumppaneita ja saada niistä haastatteluista lisätietoa.

Jouduimme muuttamaan kehittämistyön prosessin aikataulua kertaalleen. Kehittämistyön piti valmistua ensin joulukuussa 2022, mutta aikataulullisten haasteiden vuoksi jouduimme siirtämään valmistumisaikataulua alkuvuodelle 2023. Aikataulun pidentäminen antoi meille kuitenkin mahdollisuuden lisätä harrasteoppaaseen uusia keväällä 2023 alkavia harrastuksia.

Kehittämistyön prosessia voidaan pitää luotettavana. Eettisyys voidaan nähdä kehittämistoiminnan lähtökohtana ja se ohjaa koko prosessin toimintaa (Aadland 1993, 45). Pyrkimyksenämme oli toimia jokaisessa kehittämistyön vaiheessa mahdollisimman eettisellä tavalla.

Kaikkien sosiaalialan ammattilaisten tulisi noudattaa sosiaalialan ammattieettisiä periaatteita. Ammattieettisiin periaatteisiin kuuluvat ihmiskunnan luontaisen arvon tunnustaminen, ihmisoikeudet, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, itsemääräämisoikeus, osallisuus, luottamuksellisuuden ja yksityisyyden kunnioitus, ihmisten kohtelu kokonaisuutena, teknologian ja sosiaalisen median eettinen käyttö sekä ammattimainen rehellisyys. (IFSW 2018.) Olemme kehittämistyön aikana huomioineet nämä eettiset periaatteet.

Eettisyydellä tarkoitetaan myös kehittämistyöhön osallistuvien henkilöiden kunnioittamista sekä anonymiteetin ja luottamuksen säilyttämistä. Osallistuville tulee kertoa selkeästi ja ymmärrettävästi, mistä kehittämistyössä on kyse ja mihin kerättyjä tietoja käytetään. Henkilöiden osallistuminen tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Saatuja tietoja tulee käyttää ja käsitellä luottamuksellisesti, eikä niitä saa hyödyntää muuhun kuin ennalta kerrottuun tarkoitukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131.)

Työskentelimme kehittämistyön aikana eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa. Etiikka näkyi työskentelytavoissa, erityisesti haastateltaessa äitejä kuvataidekerholla. Ennen haastattelua kerroimme, keitä olemme, miksi keräämme tietoa ja mihin tarkoitukseen tietoa tarvitaan. Ennen haastattelua pyysimme myös jokaiselta äidiltä kirjallisen luvan, että saamme kerätä heiltä tietoja anonymisti. Haastateltavat saivat itse päättää osallistuvatko haastatteluun. Haastattelutilanteessa heidän ei ollut myöskään pakko vastata kaikkiin kysymyksiin, mikäli he eivät halunneet. Lomakehaastatteluja tehdessä sekä myös perhekoordinaattoria haastateltaessa olemme turvanneet haastateltavien anonymiteetin kysymällä ensin lupaa haastateltavilta.

Työntekijöillä on sosiaalialalla eettinen velvollisuus edistää oikeudenmukaisuuden toteutumista yhteiskunnan eri osa-alueilla, esimerkiksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden suhteen. Siihen kuuluu esimerkiksi erilaisuuden tunnustaminen sekä erilaisten tarpeiden huomioiminen työssä. (Talentia 2017, 21–22.)

Koko kehittämisprosessi vaati laaja-alaista teoreettisen pohjan luomista sekä monia eri kehittämismenetelmiä. Työmme tietopohjaa varten pyrimme käyttämään mahdollisimman ajankohtaisia ja monipuolisia lähteitä, että työn tieteelliset lähtökohdat olisivat mahdollisimman hyvät. Käytimme lähteinä sekä kirjallista että sähköistä materiaalia. Osasta aiheista oli haasteellista löytää hyvää ja luotettavaa lähdemateriaalia. Lähteitä valittaessa hyödynsimme lähdekritiikkiä luotettavuuden lisäämiseksi. Lähdeviittaukset pyrittiin tekemään heti prosessin alusta lähtien huolellisesti ja asianmukaisesti. Pyrkimyksemme oli toimia rehellisesti ja sitoutua prosessiin, koska se on keskeinen tekijä tulosten luotettavuuden kannalta (Toikko & Rantanen 2009, 124; Vilka 2015, 42).

5.3 Ammatillinen kasvu

Kehittämistoiminnan prosessi ja tämän kehittämistyön kirjoittaminen on ollut meille ammatillisen kasvun prosessi. Se on antanut meille mahdollisuuden kokonaisvaltaiseen oppimiseen sekä mahdollisuuden löytää keinoja haasteiden

voittamiseen. Kehittämisprosessin aikana teoreettinen tietämys sosiaali- ja kasvatusalalta on lisääntynyt sekä erilaisten menetelmien käyttämisen taito on vahvistunut. Kirjoittamisen prosessi lisäsi myös ammatillisuutta, koska kaikki ajattelu ja toiminta tuli perustella teorian kautta. Taidot ovat kehittyneet myös lähdeviittausten merkitsemisessä sekä tiedonhaussa. Olemme oppineet myös enemmän lähdekriittisemmiksi, joka näkyy työssämme ajankohtaisina ja laadukkaina lähteinä. Työn edetessä olemme oppineet kiinnittämään huomiota enemmän tekstin oikeakielisyyteen sekä lauserakenteisiin liittyviin asioihin.

Olemme saaneet myös kokemusta yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa. Sosionomin työnkuvaan kuuluu usein asioiden hoitaminen eri yhteistyötahojen kanssa ja toimimista erilaisissa toimintaympäristöissä. Prosessi opetti meille suunnitelman tekemisen ja aikatauluttamisen tärkeyden. Sosionomin kompetensseihin viitaten olemme oppineet hyödyntämään erilaisia tutkimustuloksia ja hyödyntäneet niitä myös tässä kehittämistyössä. Kehittämistyö vaati meiltä suunnittelua muun muassa ajankäytön suhteen sekä kirjoittamisprosessin ideointia ja sen työstöä. Aikataulutuksessa hyödynsimme usein etäyhteyksiä, joka helpotti yhteistyötä meidän sekä toimeksiantajan edustajan kanssa.

Kehittämistyö on usein pidempiaikainen prosessi, jossa tulee usein muuttuvia tilanteita ja joihin tulee mukautua mahdollisimman hyvin. Tuotoksen tekovaiheessa olemme joutuneet haastavaan tilanteeseen toimeksiantajan edustajan kanssa. Haasteet johtuivat siitä, että emme saaneet riittävästi tietoa syksyllä 2022 eri harrastus- ja kulttuuripalveluista, että olisimme voineet tehdä harrasteoppaan valmiiksi joulukuun 2022 aikana. Jouduimme muuttamaan aikataulutusta haasteiden vuoksi ja sopeutumaan siihen. Kehittäminen vaatii sopeutumiskykyä ja aktiivisuutta sekä kiinnostusta ymmärtämään tarpeita, joita muutos vaatii. On tärkeää tietää mitä ja miksi tavoitellaan, kun lähdetään kehittämään jotakin. (Aarnikoivu 2010, 140–141.)

Kehittämistyön tekeminen on vahvistanut ammatti-identiteettiämme sekä valmistautumista kohti sosionomin ammattia. Ammatillinen kasvu on jatkuva prosessi, joka jatkuu työelämässä vielä pitkään valmistumisen jälkeenkin.

Ammatillista kasvua olemme voineet tukea erityisesti jakamalla ajatuksia yhdessä kehittämisprosessin aikana sekä itsereflektion, mutta myös palautteen antamisella puolin ja toisin.

Sosionomin kompetensseihin viitaten olemme kehittämistyössämme tunnistanee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kulttuurin ja yhteisön ominaispiirteitä sekä vahvistaneet perheiden yhteisöllisyyttä. Tässä kehittämistyössä olemme myös kasvaneet ammatillisesti eettisen osaamisen näkökulmasta katsottuna. Olemme kehittämistyössämme edistäneet lasten oikeuksien sopimuksen ja edun mukaista toimintaa vahvistamalla lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä turvallisuutta.

Kehittämistyö on opettanut meille erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisista perheistä sen, millaista heidän kanssaan työskentely on sekä miten tärkeää suomalaisessa yhteiskunnassa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten huomioiminen on. Suomessa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden osuus tulee kasvamaan tulevaisuudessa ja siitä syystä heihin tulisi suhtautua kulttuurisensitiivisemmin niin aikuisten kuin myös lasten kanssa toimiessa. Tämän kehittämistyön ansiosta olemme saaneet uutta tietoa monista eri kulttuureista sekä uskonnoista ja se on laajentanut ajatusmaailmaamme.

Prosessimme aikana suurimmat haasteet olivat toimeksiannon kuvaus sekä tiedon saanti erityisesti tuotoksen teossa. Toimeksiantajana toiminut Sateenkaari Koto ry ja heidän Sä Osaat -hankkeelle tehty kehittämistyö oli haasteellinen. Hanke oli kehittämistyötä aloittaessa vielä uusi. Kehittämistyön alussa oli epäselvää mitä lähdemme kehittämään ja mitkä harrastus- sekä kulttuuripalvelut ovat mukana harrasteoppaassa syksyllä 2022. Tämä hidasti alussa hieman kehittämisprosessin etenemistä.

Tiedonsaannissa suurimmat haasteet oli saada riittävästi tietoa kehittämistyön toteutukseen ja tiedon karsiminen olennaiseen tietoon tietoperustassa. Kehittämistyössä suurin onnistuminen oli kuitenkin laajan tietoperustan saaminen sekä onnistuneen harrasteoppaan tekeminen eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille ja heidän perheilleen.

Harrasteoppaan jatkokehittämisideana on pohdittu toimeksiantajan puolelta, että harrasteoppaasta voitaisiin muokata lyhyt sarjakuvien muotoinen versio. Toimeksiantajan mukaan harrasteopas olisi tarkoitus kääntää ainakin englannin ja arabian kielille, että harrasteopas olisi mahdollisimman hyödyllinen monille eri kieliryhmille. Olimme jo harrasteoppaan suunnitteluvaiheessa pohtineet harrasteoppaan tekemistä videon muodossa, mutta siihen emme aikataulullisista syistä ryhtyneet. Videomuotoinen versio harrasteoppaasta voisi kuitenkin olla hyvä jatkokehittämisidea.

Harrastamisen Turun mallia kehitetään parhaillaan. Erytisen tärkeää olisi, että eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset löytäisivät mieluisan ja pysyvän harrastuksen, että he pääsisivät mukaan ryhmiin ja olisivat osana yhteisöjä. Mielekkään harrastamisen kautta voidaan ehkäistä syrjäytymistä sekä yksinäisyyden tunnetta.

Keväällä 2021 Turussa alkoi etsivän harrastustoiminnan pilotti, joka on osana Turun Harrastamisen Suomen mallin hanketta. Ajatuksena olisi, että jokainen lapsi löytäisi itselleen mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lasten harrastuksen puuttumiseen voivat vaikuttaa useat tekijät, esimerkiksi fyysiset rajoitteet ja siihen liittyvät sairaudet, kulttuuriset syyt, sosiaaliset- tai sosioekonomiset syyt. Harrastuksen puuttumiseen voi vaikuttaa myös lapsen kyky löytää harrastustoimintaa itsenäisesti. (Harrastamisen Suomen malli, 2021.)

Lapsen motivaation puute voi myös vaikuttaa negatiivisesti, vaikka mahdollisuuksia harrastaa löytyisi. Vastaavasti lapsen motivaatio harrastamiseen voi olla korkea, mutta tuen tarve harrastuksen aloittamiseen, löytämiseen tai sen piirissä pysymiseen on suuri. Joskus motivaation puute voi yhdistyä suureen yksilöllisen tuen tarpeeseen. Harrastamisen mallin pilotissa on tarkoituksena tarjota lapselle intensiivistä ohjausta, kannustusta sekä yksilöllistä tukea mielekkään harrastuksen löytämiseen. (Harrastamisen Suomen malli, 2021.)

Harrastamisen mallin pilotissa yhteistyötä tehtiin yhdessä Turun kaupungin perhe- ja sosiaalipalveluiden sekä vapaa-ajan palvelukokonaisuuden välillä.

Yhteistyön tarkoituksena oli tavoittaa lapsia, joiden perheet tarvitsevat erityistä tukea harrastusten järjestämiseen sekä kaipasivat mielekästä harrastustoimintaa. (Harrastamisen Suomen malli, 2021.)

Harrastamisen mallin pilotissa yhteistyötä tehtiin yhdessä Turun kaupungin perhe- ja sosiaalipalveluiden sekä vapaa-ajan palvelukokonaisuuden välillä. Yhteistyön tarkoituksena oli tavoittaa lapsia, joiden perheet tarvitsevat erityistä tukea harrastusten järjestämiseen sekä kaipasivat mielekästä harrastustoimintaa. (Harrastamisen Suomen malli, 2021.)

Lähteet

Aadland, E. 1993. Sosiaali- ja terveydenhoitoalan etiikka. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vilhunen, R. & Vilen, M. 2013. Nuoren aika. 2. uudistettu painos Porvoo: WSOY.

Aarnikoivu, H. 2010. Työelämätaidot. Menesty & voi hyvin. Helsinki: WSOYpro Oy.

Arene 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 30.1.2023. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>.

Arvola, O. 2021. Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana. Turun yliopiston julkaisuja. Turun yliopisto. Viitattu 15.11.2022. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/152202/AnnalesB539Arvola.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Arvola, O., Liljeroth, P. & Reunamo, J. 2023. Is physical activity a pathway to culturally and linguistically diverse children`s participation in early childhood education and care? Journal of Early Childhood Education Research. (Hyväksytty julkaistavaksi.)

Berg, P. 2015. Sosiaaliset jalat ja vakava vapaa-aika – lasten ja nuorten vertaissuhteiden merkitys liikuntaharrastuksissa. Nuorisotutkimus 33 (2015):3–4. Viitattu 4.10.2022. <https://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2015/3-4/sosiaali.pdf>.

Gehris, J.S., Gooze, R.A. & Whitaker, R.C. 2014. Teachers' perception about children's movement and learning in early childhood education programmes. Child: care, health and development. 2014, 41(1): 122-131.

Griffiths, L J., Dowda, M., Dezateux, C. & Pate, R. 2010. Association between sport and screen-entertainment with mental health problems in 5-year-old

children. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 2010, (7):30.

Harrastamisen Suomen malli 2021. Turussa oikea harrastus löytyy etsivällä harrastustoiminnalla. Viitattu 5.3.2023.

<https://harrastamisensuomenmalli.fi/kaytannot/turku/>.

Harter, S. 1999. *The construction of the self: A developmental perspective*. Guilford Press. Viitattu 15.11.2022. <https://doi.org/10.1891/0889-8391.15.4.383>.

Helén, E. 2016. SATA-Saavutettava lastenkulttuuri- ja taiteen perusopetus -hanke. Viitattu 2.10.2022.

http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_tutkimukset_ja_raportit_kulttuuriala_yleisesti.

Hujala, L. 2016. *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. 3., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Huotilainen, M. 2019. *Näin aivot oppivat*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hyyppä, M.T. 2013. *Kulttuuri pidentää ikä*. Helsinki: Kustannus Duodecim.

International Association of Schools of Social Work IFSW 2018.

Maailmanlaajuinen sosiaalityön eettisten periaatteiden lausunto. Viitattu 3.4.2023. <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>.

Joronen, T. 2009. Kulttuuripalveluiden saavutettavuus maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden näkökulmasta. Teoksessa T. Joronen, (toim.), *Maahanmuuttajien vapaa- aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla* (ss. 73-88). Helsingin kaupungin tietokeskus. Viitattu 2.10.2022. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/09_10_20_Tutk_4_Joronen.pdf.

Karvonen, L., Nikander, R. & Piirainen, A. 2016. Fyysisen aktiivisuuden merkitys elämäkulussa. *Liikunta & Tiede* 53 (1) 68-74. Viitattu 2.10.2022. http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt_1-16_tutkimusartikkelit_karvonen_lowres.pdf.

Koivula, M. 2021. *Valloittava varhaiskasvatus*. Tampere: Vastapaino.

Koski, P., Tähtinen, T., Vanttaja, M & Zacheus, T. 2017. Liikkumattomuuden jäljillä. Pitkittäistutkimus vähän liikuntaa harrastavien nuorten liikuntasuhteesta ja liikunta-aktiivisuuden muutoksista. Helsinki: Unigrafia.

Koskinen, T., Mustonen, P. & Sariola, R. (toim.) 2010. Taidekasvatuksen Helsinki. Lasten ja nuorten taide- ja kulttuurikasvatus. Espoo: Multiprint.

Kyrönlampi, T. 2011. Päiväkodin arki lapsen kokemana. Teoksessa K. Alila & S. Parrila (toim.) Lapsen ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Oulu: Ediva, 22-38.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>. Viitattu 2.10.2022.

Lehikoinen, K. & Vanhanen, E. 2017. Johdanto. Teoksessa K. Lehikoinen & E. Vanhanen (toim.), Taide ja hyvinvointi. Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen (ss. 7-26) Taideyliopisto. Viitattu 2.10.2022.

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/227963>.

Linna, T. & Rantala, J. 2014. Nuorten syrjäytyminen ja vuorovaikutusosaaminen. Kirjallisuuskatsaus nuorten syrjäytymistä ja vuorovaikutusosaamista käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu –tutkielma.

Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Mäkitalo, A-R. 2021. Löytöretkellä osallisuuteen: Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa. Helsinki: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA.

Niederer, I., Kriemler, S., Gut, J., Hartmann, T. Schilder, C. Barral, J. & Puder, J J. 2011. Relationship of aerobic fitness and motor skills with memory and attention in preschoolers (Ballabeina): A cross-sectional and longitudinal study. BMC Pediatrics 2011, 11:34. Viitattu 30.9.2022.

<https://bmcpediatr.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2431-11-34>.

Neuvokas perhe 2020. Liikunta lisää oppimiskykyä ja hyvää mieltä. Viitattu 30.9.2022. <https://neuvokasperhe.fi/artikkeli/liikunta-lisaa-oppimiskykyja-ja-hyvaa-mielta/>.

Oikeusministeriö 2020:8. Usean kielen merkitseminen väestöjärjestelmään - selvitys. Viitattu 20.9.2022.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162056/OM_2020_8.pdf.

Opetushallitus 2014. Esiopetuksen suunnitelman perusteet 2014. Viitattu 14.9.2022.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 6.10.2022.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022. Harrastamisen Suomen malli. Viitattu 6.10.2022. <https://okm.fi/suomen-malli>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Lasten liikuntasuosituksset, vähintään kolme tuntia liikuntaa päivässä. Viitattu 29.9.2022. <https://okm.fi/-/lasten-liikuntasuosituksset-vahintaan-kolme-tuntia-liikuntaa-paivassa>.

Palmer, K K., Miller, M W. & Robinson Leah, E. 2013. Acute exercise enhances preschoolers` ability to sustain attention. *Journal of Sport & Exercise Psychology* 2013, 35 433-43.

Rantala, S. 2021. Kasvun juuret: miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia? Jyväskylä: PS-kustannus.

Reunamo, J. 2016. Lapsilähtöinen toimintakulttuuri edellyttää lapsen kuuntelua. Teoksessa A. Sääkslahti (toim.) *Tieteelliset perusteet varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksille*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:22, 27-31. Viitattu 2.10.2022.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75406/OKM22.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Robinson, Leah E. 2010. The relationship between perceived physical competence and fundamental motor skills in preschool children. *Child: care, health and development* 2010. 37 (4):589-596.

Robinson, D., Stodden, D., Barnett, L., Lopes, V., Logan, S., Rodrigues, L. & D'Hondt, E. 2015. Motor competence and its effect on positive developmental trajectories of health. *Sports Medicine* 45(9) 1273-1284. Viitattu 15.11.2022. <https://doi.org/10.1007/s40279-015-0351-6>.

Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki A-L. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Salasuo, M. 2021. Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Turku: Hansaprint.

Salmivalli, Christina i.a. Vertaissuhteet ja lapsen sosioemotionaalinen kehitys. Teoksessa Rajala Riitta (toim.) Lapsen parhaaksi - Tukea ja laatua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Helsinki: Opetushallitus, 42. Viitattu 6.10.2022. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/rajala-r-lapsen-parhaaksi-2006.pdf>.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.11.2022. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>.

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulussa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.1.2023. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>.

Sateenkaari Koto Ry 2022. Sä Osaat -Osallistamalla eteenpäin. Viitattu 12.8.2022. <https://sateenkaarikoto.fi/sa-osaat-osallistamalla-eteenpain/>.

Sateenkaari Koto Ry 2022. Opetuskoti Mustikka Halinen. Viitattu 14.8.2022. <https://sateenkaarikoto.fi/toimipaikat/opetuskoti-turku/>.

Setälä, P., Tiainen-Niemistö, M. & Vesikansa, S. 2016. Lastenkulttuurin laatukäsikirja. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. Viitattu 3.10.2022. <https://lastenkulttuuri.fi/materiaalit/julkaisutoiminta/>.

Stodden, D., Goodway, J., Langendorfer, S., Roberton, M., Rudisill, M., Garcia, C. & Garcia, L. 2008. A developmental perspective on the role of motor skill competence in physical activity: An emergent relationship. *Quest* 60(2) 290-306. Viitattu 15.11.2022. <https://doi.org/10.1080/00336297.2008.10483582>.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (STEA) 2023. Tietoa STEAsta. Viitattu 12.3.2023. <https://avustukset.stea.fi/about>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Lapsistrategia. Viitattu 14.9.2022. <https://stm.fi/lapsistrategia>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Osallisuutta ja osallistumista. Osa 1: Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa. Viitattu 14.9.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162410/STM_2020_27_r.pdf.

Sääkslahti, A. 2018. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 14.9.2022. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/a6cd4fa0-38d8-11ed-90c9-00155d64030a>.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2021. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 12.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/hyvia-kaytanta-ja-kulttuurisensitiivinen-tyoote>.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2022. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Viitattu 30.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johdaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>.

Tilastokeskus 2022. Väestörakenne. Viitattu 20.9.2022. https://stat.fi/til/vaerak/2021/vaerak_2021_2022-03-31_tie_001_fi.html.

Tilastokeskus 2021. Vieraskieliset. Viitattu 6.10.2022. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>.

Turun ammattikorkeakoulu 2021. HCT 2.0 – Health Campus Turku 2.0. Viitattu 30.8. 2022. <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/hct-20-health-campus-turku-20/>.

Turun kaupunki 2022. Harrastamisen Turun mallin harrastus- ja kerhotoiminnat käynnistyneet Turun peruskouluissa. Viitattu 6.10.2022.

https://www.turku.fi/uutinen/2022-09-29_harrastamisen-turun-mallin-harrastus-ja-kerhotoiminnat-kaynnistyneet-turun.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin ja tiedonhakuun. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Uhs, Y., Michikyan, M., Morris, J., Garcia, D., Small, G., Zgourou, E. & Greenfield, P. 2014. Five days at outdoor education camp without screens improves preteen skills with nonverbal emotion cues. *Computers in Human Behavior* 39/2014, 387-392.

Unicef 2023. Lapsen oikeuksien sopimus: koko teksti. Viitattu 12.1.2023. <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>.

Unicef 1989. YK: yleissopimus lasten oikeuksista. Viitattu 3.9.2022. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf.

Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8. Kansallinen lapsistrategia. Viitattu 14.9.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162864/VN_2021_8.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Varhaiskasvatuslaki 1973/36. Annettu Helsingissä 19.1.1973. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>. Viitattu 14.9.2022.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Von Brandenburg, C. 2008. Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä. Näköaloja taiteen soveltavaan käytäntöön. Opetusministeriön julkaisuja 2008:12. Viitattu 27.9.2022. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm12.pdf?lang=fi%20>.

Westerlund, O. 2018. Lapsen oikeudet. Jokaisen lapsen oikeus osallisuuteen. Viitattu 14.9.2022. <https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/jokaisen-lapsen-oikeus-osallisuuteen/>.

WHO 2019. WHO guidelines on physical activity, sedentary behavior and sleep for children under 5 years of age. World Health Organization; 2019. Viitattu 15.11.2022.

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311664/9789241550536-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Äideille esitetyt kysymykset Opetuskoti Mustikassa:

1. Mitä toivoisit lapsesi harrastukselta?
2. Mitä haluaisit, että lapsesi oppii harrastuksessa?
3. Onko lapsesi saanut riittävästi opastusta harrastuksen aikana?
4. Onko lapsi oppinut harrastuksen myötä uusia taitoja?
5. Onko lapsesi saanut uusia ystäviä ja päässyt harrastusryhmiin mukaan?
6. Oletko sinä vanhempana löytänyt ystäviä lapsesi harrastuksen myötä?
7. Millaisia harrastusmahdollisuuksia toivoisit omalle asuinalueellesi?
8. Koetko, että lapsen on turvallista harrastaa Itä-Turun alueella?
9. Oletko saanut tarpeeksi tietoa eri harrastusmahdollisuuksista?
10. Millaisista harrastuksista lapsesi pitää?

Perhekoordinaattorille esitetyt kysymykset:

1. Onko perhejalkapallo toiminta vain ohjattua vai onko myös vapaamuotoista liikuntaa?
2. Tarjoaako Sateenkaari Koto ry lapsille liikuntavälineitä perhejalkapalloon?
3. Onko perhejalkapallossa enemmän tyttöjä vai poikia mukana? Miten vanhempien osallisuus näkyy perhejalkapallossa? Ovatko he mukana toiminnassa?
4. Mitä kieliä perhejalkapallossa puhutaan?
5. Onko koettu tarpeelliseksi tukea lasten kommunikointia esim. kuvakorteilla?
6. Mitkä ovat Sateenkaari Koto ry:n yhteistyökumppanit?
7. Koetko, että harrastusmahdollisuuksista on tiedotettu riittävästi?
8. Millainen ohjaajan merkitys on perhejalkapallossa?
9. Mitä perheet tarvitsevat perhejalkapalloon mukaan? Mitkä ovat etenemismahdollisuudet perhejalkapallon jälkeen?

Lapsille ja vanhemmille esitetyt kysymykset:

Lapsille esitetyt kysymykset:

1. Missä asiassa koet olevasi hyvä?
2. Mitä tykkäät tehdä perheesi kanssa vapaa-ajalla?

Vanhemmille esitetyt kysymykset:

1. Mitä sana harrastaminen tuo mieleen?
2. Mitä lapsesi voisi harrastaa?
3. Mitä taitoja lapsesi voisi oppia harrastuksessa?
4. Millaista tietoa haluaisit saada lapsesi harrastuksesta?

Johdanto

Tämän harrasteoppaan tarkoituksena on tuoda eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden tietoisuuteen Itä-Turun alueen kulttuuri- ja harrastepalvelut, joita Sateenkaari koto tuottaa tällä hetkellä Sä Osaat -hankkeen kautta.

Oppaaseen on koottu eri toimijoiden yhteystietoja sekä hyödyllistä tietoa harrastajille

Harrasteopas on tuotettu osana Turun Ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä.

Sisällysluettelo

Johdanto

Sateenkaari Koto ry

Lajikokeilua Halisissa

Liikuntakerhon säännöt

Perhejalkapallo, kevät ja kesä

Perhejalkapallo, talvi

Perhejalkapallon säännöt

Kuvataidekokeilua Halisissa

Tanssiteatteri ERI eri

Nukketeatteri Lausteella

Lopuksi

Sateenkaari Koto ry

SÄ OSAAT-HANKE

Sateenkaari Koto ry on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka tarjoaa monipuolisia palveluita perheille Turun seudulla. Yhdistyksen toimintaan kuuluu kotouttavaa työtä tekevät opetuskodit Halisissa ja Kaarinan Hovirinnassa.

Yhdistyksellä on hankkeita, joilla tuetaan perheitä, nuorten harrastustoimintaa, kestäväää kehitystä, kotoutumista sekä vapaaehtoistoimintaa.

Sä Osaat -hanke tarjoaa lähiötoimintaa Itä- Turun lapsiperheille monikulttuuristen vanhempien osallisuutta vahvistamalla. Pää tavoitteena on luoda osallisuuden toimintamalli lasten lähiöharrastetoiminnan ympärille.

Yhtenä tavoitteena on tukea 5-10- vuotiaiden lasten osallistumismahdollisuuksia lähialueen liikuntaan, kuvataiteeseen, nukketeatteriin ja tanssiin liittyviin harrastetoimintoihin Itä-Turun alueella Halisten, Varissuon ja Lausteen alueella.

Eryteisesti hankkeen tarkoituksena on vahvistaa ja tukea monikulttuuristen vanhempien sosiaalista osallisuutta osaksi ympärillä olevaa vanhempainverkostoa.

Harrastaminen Suomessa

Lisää yhteisöllisyyden tunnetta

Ehkäisee syrjäytymistä

Edistää ystävyssuhteiden syntymistä

Tukee ryhmätyöskentelytaitoja

Fyysiset taidot kehittyvät, kuten koordinaatiokyky ja tasapaino

Vaikuttaa mielialaan, tarkkaavaisuuteen ja muistiin

Yhteistyötahot

TURUN KISA-VEIKOT

Turkulainen urheiluseura, joka tarjoaa monipuolista liikuntaa ja kaikille avointa toimintaa. Seuran kautta on mahdollista harrastaa mm. jalkapalloa, kuntoliikuntaa, futsalia, jääkiekkoa ja capoeiraa. Seuralla on myös 3-5 -vuotiaiden liikuntaleikkikoulu.

TURUN NAPPULALIIGA

Turun Nappulaliiga tarjoaa jalkapalloa harraste- ja kilpatasolla pääsääntöisesti 2007-2016 -syntyneille lapsille ja nuorille. Myös perheen pienemmille lapsille löytyy toimintaa ja aikuisillekin löytyvät omat joukkueet sekä ryhmänsä. Tärkeää, että kaikki lapset ja nuoret pääsevät harrastamaan jalkapalloa omalla tasollaan lähellä kotia ja mahdollisimman edullisesti.

AURA OF PUPPETS

Suomen suurin nukketeatteriammattilaisten verkosto Toteuttaa festivaaleja, esityksiä ja tapahtumia. Väliittää taiteilijoiden esityksiä ja osaamista erilaisiin esitystiloihin ja tilaisuuksiin. Toimitilat Turussa, taiteilijat työskentelevät ympäri Suomea ja maailmaa.

Yhteistyötahot

TANSSITEATTERI ERI

Turkulainen tanssiteatteri
Tunnettu rohkeasta ja monitaiteellisesta ohjelmistostaan. Haluaa luoda omaperäistä ja vaikuttavaa teatteria, joka on mahdollisimman monien saavutettavissa Tekee yhteistyötä eri koulujen ja oppilaitosten kanssa.
He osallistuvat hankkeisiin, ja käyvät esiintymässä myös kansainvälisillä näyttämöillä

KONSTA KUVATAIDEKOULU

KONSTA on elokuussa 2018 avattu, kannatusyhdistyksen ylläpitämä voittoa tavoittelematon kuvataidekoulu, joka tarjoaa laadukasta kuvataiteen opetusta ja innostavia luovuushetkiä lapsille, nuorille ja aikuisille, siis ihan kaikille!

Lajikokeilua Halisissa

Tarkoitettu vain tytöille

Erilaisuuden hyväksyminen ja samanarvoisuus ovat toiminnan punainen lanka.

Tavoitteena on tyttöjen osallisuuden lisääminen ja harrastusryhmään sitoutuminen.

Toiminta suunnitellaan yhdessä tyttöjen kanssa kuunnellen heidän toiveitaan.

Kerho on _____

YHTEYSTIEDOT

Liikuntakerhon säännöt

Ollaan kaikkien kavereita

Käyttäydytään hyvin

Kunnioitetaan toisen omaisuutta

Toisen huiviin ei saa koskea

Välipala syödään heti kun tullaan kerhoon

Puhutaan kunnioittavasti toisista eikä kirolloilla

Ei puhuta rumasti edes omalla äidinkielellä

Ei arvostella kavereita ihonvärin, vaatteiden, uskonnon, kulttuurin tai minkään muun asian perusteella

Ei haukuta toisia. Ei edes omalla äidinkielellä

Kuunnellaan muita

Puhutaan jokainen omalla vuorollaan

Otetaan kaikki kaverit mukaanleikkeihin ja peleihin

Kaikki luottamukselliset asiat jäävät kerhoon eivätkä ne kuulu ulkopuolisille

Pidetään salaisuudet

Perhejalkapallo

6-10- VUOTIAILLE TYTÖILLE JA POJILLE
KEVÄT JA KESÄ

Tarkoitettu lapselle ja hänen vanhemmille

Lapsi ja vanhemmat pääsevät yhdessä pelaamaan

ja harjoittelemaan jalkapalloa

Järjestetään kodin lähellä

Perhejalkapallo on ilmaista

PÄIVÄ _____

PAIKKA Halisten koulun kenttä

YHTEYSTIEDOT

Perhejalkapallo

TALVI 2023-2024

5-10- vuotiaille tytöille ja pojille sekä heidän vanhemmille

Vanhemmat ja lapset pääsevät yhdessä pelaamaan ja harjoittelemaan jalkapalloa

Toiminta on ilmaista

AIKA _____

PAIKKA Aurajoen Koulun liikuntasali
Osoite: Papinkatu 4 Turku

YHTEYSTIEDOT

Perhejalkapallo

SÄÄNNÖT

Toisia kunnioitetaan

Ei kiusata, tönitä tai lyödä

Valmentajaa ja ohjaajia kuunnellaan ja totellaan

Saa olla oma itsensä ja kokeilla uusia asioita

Saa nauraa ja hassutella

Saa halata kaveria

Saa pyytää apua

Perhejalkapalloa liikuntasalissa

Hyvä tietää
ja
asioita mitä tarvitset
mukaasi

PERHEJALKAPALLO TALVI, KEVÄT JA KESÄ

Lapsista kerätään osallistujalista
Tärkeää saada huoltajien yhteystiedot!
Vakuutuksen tärkeys: Jos lapsi loukkaa, seura pystyy maksamaan
hoitomaksut vakuutuksen avulla.
- Toivotaan, että huoltajat tulevat mukaan auttamaan ja
osallistumaan!
Huom! Talvella jalkapalloa pelataan paljain jaloin
Huoltajista kootaan oma whatsapp-ryhmä.

Mitä tarvitset mukaasi

Jalkapallo

Juomapullo

Kuvataidekerholaisten tekemiä savitöitä

Kuvataidekerho Halisissa

KONSta - Turun seudun kuvataidekoulu.

Tarjoaa kuvataiteen opetusta ja innostavia
taidehetkiä.
Kuvataidekerho 5-10 -vuotiaille lapsille
vanhempi-lapsi -ryhmä
hyvinvointia lisääviä työpajoja

AIKA
OSOITE

KUVATAIDEKERHO

Mitä sinun on hyvä tietää:

Keräämme lapsista nimilistan
Huoltajien yhteystiedot

Huoltajat tervetulleita osallistumaan toimintaan!

- Lapsen allergiat ja ruokarajoitteet
- Kuvauslupa lapsesta
- Keräämme palautetta

**OLLAAN KAVEREITA, EI KIUSATA, EI TÖNITÄ,
KUUNNELLAAN KAVEREITA JA OHJAAJAA!**

Mitä tarvitset mukaasi:

Sisätossut

Kuvataide- kerhossa tehtyjä töitä

Tanssiteatteri

ITÄ-TURUN KOULUISSA
KOULUPÄIVÄN AIKANA

ESITYS: Älä tönä mun kaveria - pienoistanssiteos, jossa käsitellään erilaisuuden, kiusaamisen sekä itsetunnon teemoja.

Esityksen jälkeen koululaisilla on mahdollisuus osallistua pienryhmissä työpajaan, jossa käsitellään esityksestä nousseita kiusaamiseen liittyviä teemoja kuten erillaisuutta ja itsetuntoa.

Oppilailla on mahdollisuus reflektoida esitystä turvallisessa ja luovassa ympäristössä kokeneiden ammattilaisten tukemana ja innoittamana. Luovin keinoin mm. tanssin, liikkeen ja sanataiteen avulla on usein helpompi tuoda esille teemasta heränneitä vaikeita tunteita.

Nukketeatteri Lausteella

Esittävän taiteen harrasteryhmät lapsille sekä lapsille ja vanhemmille yhdessä

Yhteisesti järjestettävät tapahtumat

Nukketeatteri ilmaisuvoimaisena taidemuotona

Nukketeatteri monitaiteisena välineenä työskennellä voimaantumisen, pelkojen ja oman osaamisen kanssa

Toiminnan ajatuksena on kerhokertojen aikana ryhmäytyä ja luoda luottamuksellinen tila, jossa jokainen voi kokeilla nukketeatterin eri osa-alueita: nukkerakennusta, tarinankerrontaa, esiintymistä, nukkeammattamista.

Nukketeatterissa yhdistyvät monet erilaiset taidemuodot

Käytämme kerhossa hyödyksemme Lausteen lähimetsän tarjoamat maastot ja materiaalit

AIKA _____

PAIKKA _____

YHTEYSTIEDOT

Nukketeatteritaiteilija _____

Lisätiedot ja ilmoittautumiset _____

Hyvä tietää ja mitä tarvitset mukaasi NUKKETEATTERI

Alustavana teemana ilmaisutaitekerhossa on oma supersankari ja sen luominen.

Mikäli kerhon osallistujien omat ideat vievät teemaa ja sen toteutusta toiseen suuntaan, ohjaaja on avoin ja valmis muokkaamaan suunnitelmaa yhteiseen suuntaan.

Viimeisellä kerralla pidämme joko näyttelyn nukeista/esineistä, joita olemme kerhossa valmistaneet taikka pienimuotoisen esityksen perheille ja kavereille.

Lopuksi

Harrasteopas on tehty osana Turun Ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen sosionomien kehittämispöytätyötä.

Oppaan tehtävänä on tuoda eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden tietoon Sateenkaari Koto ry:n tuottamat liikunta- ja kulttuuriharrastukset Itä-Turun alueella.

Yhteystiedot

HANKEKOORDINAATTORI
OUTI ARVOLA
Puh.nro 045 7876 9443
outi.arvola@sateenkaarikoto.fi

PERHEKOORDINAATTORI
ZAHRA ABUCAR
puh.nro 044 240 3175
zahra.abucar@sateenkaarikoto.fi